

Musikken som relasjonsskaper

-

En kvalitativ studie om mødres oppfatning av relasjon til spedbarnet sitt i musikken

June Strønen Halhjem

**Masteroppgave i Musikkterapi
Griegakademiet, Institutt for musikk
Universitetet i Bergen
2017**

*Jeg synger for min lille venn
og synger siden om igjen,
for sølv og gull jeg synger ei,
jeg synger bare, barn, for deg,
jeg synger bare, barn, for deg.*

-Nordahl Rolfsen

Forord

Så var en lang reise som musikkterapeut over, og for en reise det har vært! Det er syv år siden jeg startet på studiet, og i løpet av de syv årene har jeg fått 3 barn som er grunnen til at denne reisen har vært litt lenger enn mange andres. Med yngstemann på bare 5 måneder så kom jeg likevel i mål til slutt og det er nesten litt uvirkelig å nå skulle være ferdig med studiet. Det har vært mange fine år med mange fine mennesker og inspirerende lærere. Takk til alle de fine medstudentene jeg har hatt i løpet av disse årene!

For at det skulle være mulig for meg å skrive denne oppgaven så trengte jeg noen som ville delta på studiet. Takk til alle de flotte mødrene som ville delta i undersøkelsen. Uten dere hadde det ikke blitt noen oppgave. Takk for fine samtaler under intervjuene, det var virkelig motiverende for mitt videre arbeid innenfor feltet.

Takk til min veileder Claire M. Ghetti som med all sin kunnskap og positive holdning har vært en viktig motivator gjennom hele denne prosessen. Jeg gikk alltid fra veiledningstimene med en stor motivasjon til å fortsette å jobbe med oppgaven!

En spesiell takk til min studievenninne Kristin som har vært hobbypsykolog og støtteapparat nå i innspurten. Du har vært ubeskrivelig god å ha!

Takk til Oda for korrekturlesing og mastermotivasjon, og til alle vennene mine som har heiet på meg underveis.

Mamma og pappa for at dere har hjulpet til med barnepass og klesvask når det har stått på som verst. Jeg er evig takknemlig! Og til Brage, Tuva og Leon som virkelig har vært min største motivasjon for å bli ferdig. Endelig skal det bli mer tid sammen med mamma.

Sist, men ikke minst til min kjære Raimond for din uendelige tålmodighet!

Abstract

Music as a builder of relations

- A qualitative study of mothers perceptions of their relations to their infants in music

This is a qualitative study that examines how mothers perceive their infants when they interact in music. The main question I wanted to answer during this study was, *How do parents perceive that music influences the relation between them and their infants?* and the sub-question was, *What do they experience differently in musical interactions versus everyday interactions?* To answer these questions I interviewed five mothers who had all participated with their infants in musical groups called *Musikk fra livets begynnelse*. Literature relevant to the topic of music therapy with caregivers and infants is presented, along with theory relevant to the findings of the interviews.

The findings of the study show that all of the mothers experienced some sort of positive relation to their infants during the music groups. To what degree they felt that the music influenced them varied, and for some of them it was hard to put into words how they experienced it. They also stated that they felt they had a clearer connection with their infant when they interacted in music versus in everyday life.

Innhold

Forord	3
Abstract.....	4
Innhold	5
1.0 Innledning.....	7
1.1 Musikk i hverdagen.....	8
1.2 Bakgrunn for valg av tema	9
1.3 Litteraturgjennomgang.....	10
1.3.1 Musikkterapi med premature spedbarn.....	11
1.3.2 Musikkterapi for barn med utviklingshemming	13
1.3.3 Musikkterapi for spedbarn og foresatte utenfor risikogrupper	14
1.3.4 Spedbarnets musikalske utvikling.....	15
1.3 Problemstilling.....	17
2.0 Teori	19
2.1 Relasjoner og tilknytning	19
2.1.1 Intersubjektivitet	21
2.2 Kommunikativ musikalitet.....	22
2.3 Affektregulering	24
2.4 Oppsummering av teori	26
3.0 Metode.....	27
3.1 Bakgrunn for valg av metode.....	27
3.2 Kvalitativt forskningsintervju.....	27
3.3 Gjennomføring av intervjuene	27
3.3.1 Informantutvalg.....	28
3.3.2 Intervjuguide	28
3.4 Rammer for og gjennomføring av en time med Musikk fra livets begynnelse.....	29
3.4.1 Rammen for gruppene.....	29
3.4.2 Gjennomføring av Musikk fra livets begynnelse.....	29
3.5 Analyse av datamaterialet	31
3.5.1 Hermeneutikk.....	31
3.5.2 Analyseprosessen	32
3.6 Etske refleksjoner	33
3.6.1 Rekruttering av deltakere	33
3.6.2 Konfidensialitet.....	34
3.6.3 Forskerrollen.....	34
4.0 Presentasjon av funn	36
4.1 Møter i musikken	36
4.2 Musikk som verktøy	38
4.2.1 Musikk i hverdagslige situasjoner.....	38
4.2.2 Musikk som lek	39
4.3 Oppfatning av barnet	41
4.3.1 Kontakt i musikken	41
4.3.2 Tilstedeværelse og utvikling	43
4.3.3 Gjenkjennelse av musikk	45
4.4 Oppsummering av funn	46

5.0 Drøfting	47
5.1 Musikk og relasjon.....	48
5.2 Kommunikasjon i musikken	49
5.3 Kritikk av eget studie	51
5.4 Videre utvikling av temaet.....	53
6.0 Avslutning	56
Litteraturliste	57
Vedlegg	61
Vedlegg 1 – Intervjuguide.....	61
Vedlegg 2 – NSD søknad	63
Vedlegg 3 – Infoskriv/samtykkeskjema.....	64
Vedlegg 4 – Schwartz (2014) tabell	66

1.0 Innledning

Når voksne kommuniserer med spedbarn har de en naturlig tendens til å endre toneleie sitt så det blir lysere og stemmen blir mildere. De lager lyder og kommuniserer med spedbarnet ved å bevege stemmen opp og ned i toneleie, repetere ord og starte sang-dialoger med spedbarnet ved å bruke livlige ansiktsuttrykk. (Edwards, 2011). Dette er noe jeg selv legger merke til at jeg også gjør med minstemann som er fem måneder, og som jeg har gjort med mine to eldste barn. Jeg har også observert dette med mange voksne som kommuniserer med spedbarnet mitt, og jeg opplever at foreldrene på Musikk fra livets begynnelse (MFLB) kurset, som denne oppgaven vil ta utgangspunkt i, også endrer på måten de bruker stemmen og ansiktet sitt når de kommuniserer med spedbarna sine. Kommunikasjonen foreldre har med barna sine er annerledes enn den de har med for eksempel andre voksne, og da spesielt den kommunikasjonen de har med spedbarn. Hvorfor endrer vi måten vi kommuniserer på når vi kommuniserer med spedbarn? Er det fordi man opplever at man får spedbarnets oppmerksomhet ved å bruke disse lyse tonene? Og er det en hensiktsmessig måte å kommunisere med dem på? Spedbarnet responderer på denne måten å kommunisere på ved å først smile forsiktig, for så å smile mer og imiterer og engasjerer seg i en ”call and respons” dialog (Edwards, 2011, s. 1). Som forelder har man en veldig nærhet til spedbarna når man kommuniserer med dem. Man bærer dem mye tett inntil seg, og man er ofte ansikt til ansikt når man snakker med dem. Det samme gjør man når man synger for dem. Man bærer dem gjerne tett inntil seg når man danser med dem, eller vugger dem i søvn med en båsull. Jeg syntes det er interessant å undersøke hvordan denne kommunikasjonen med spedbarna oppleves for foreldrene når de bruker sang og musikk med barnet sitt.

Denne oppgaven vil ta for seg relasjonen mellom mødre og barna deres når de er sammen i musikken. Utgangspunktet for oppgaven er intervju med fem av mødrene som deltok på to av MFLB kursene jeg er leder for. Kursene er i regi av en kulturskole. Den ene gruppen var et tilbud for førstegangsfødende og var tilknyttet helsestasjonen ved at det var helsestasjonen som sendte ut invitasjon om deltakelse til alle førstegangsfødende de hadde hos seg. Foreldrene meldte seg på gjennom helsestasjonen. Den andre gruppen hadde både førstegangsfødende og mødre med flere barn, og disse var påmeldt gjennom kulturskolen. Målet med oppgaven er å se om mødrene opplever en annen relasjon til barnet sitt når de er sammen i musikken, og hvordan denne relasjonen eventuelt føles annerledes enn i andre

situasjoner. Opplevs barnet på samme måte i musikken som ellers i hverdagen, eller oppstår det noe spesielt i samspillet mellom mor og barn?

1.1 Musikk i hverdagen

Musikk har en evne til å påvirke humør, skape scener, rutiner og anledninger (DeNora, 2000). Vi bruker musikken gjennom hverdagen på mange ulike måter ved å lytte, synge, danse osv. Når noen har bursdag blir det sunget bursdagssanger, og når et barn skal sove blir det ofte sunget for på sengekanten. Tidligere var det å synge for barnet sitt ved å bruke bånsuller, rim og barnesanger noe som var en selvfølge når voksne kommuniserte med barn (Stehouwer, 1995). I 1995 skrev Stehouwer at voksne har stadig mindre tid til samvær med barna og at tv, radio, kassettpillere og cd hadde overtatt som musikkformidlere, og at den levende musikken og kulturen knyttet til denne var i ferd med å forsvinne. Dette er noe jeg vil tro er like aktuelt i dag, 22 år senere. Barn får inn mye av musikken gjennom radio, cd, YouTube og strømmetjenester for musikk som Spotify, Tidal og lignende. Spør man et barn hva favorittsangen er så er det som oftest en sang som blir spilt mye på radio. Med en sangkultur som man ser mindre og mindre til er det ekstra interessant å se på hvordan mødre i dag bruker musikken sammen med barna sine i hverdagen og hva dette gir dem. I forbindelse med denne oppgaven er musikken brukt i *Musikk fra livets begynnelse* som er et musikkgruppetilbud til foreldre og barn. Knyttet til dette kurset hvor foreldrene deltok med barna sine og lærte sanger, danser, rim og regler ønsket jeg å se hvordan musikken påvirket dem i hverdagen, både på kurset og hjemme. Kurset er ikke fremmet som et musikkterapeutilbud, men med min bakgrunn som musikkterapeutstudent er det naturlig for meg å bruke min kunnskap om musikkterapi når jeg planlegger og gjennomfører aktivitetene. Selv om gruppene ikke var musikkterapi kan man likevel si at det er relatert til musikkterapi. Jane Edwards (2011, s.7) skriver at

Music therapy can be described as a process of developing a relationship with a caregiver/dyad in order to support, develop, and extend their skills in using musical and music-like interactions including vocal improvisation, chants, lullabies, songs, and rhymes, to promote an enhance the sensitivity and mutual co-regulation between infant and caregiver, in order to create the optimal environment for secure attachment to be fostered.

Det Edwards beskriver her er mye det jeg gjør i mitt arbeid med disse musikkgruppene. Jeg ønsker at musikken skal skape et møtested mellom foreldre og barn som de kanskje ikke har på samme måte ellers i hverdagen. Jeg ønsker også at sangene og aktivitetene vi gjør på kurset kan være med på å gi foreldrene en skattekiste som de kan ta frem og bruke sammen med barna sine også hjemme. Jeg er også opptatt av at mødre ikke skal være redd for eller grue seg til å bruke sangen og musikken sammen med barna sine. Mange mødre uttrykker at de ikke kan synge eller at de ikke har så fin sangstemme. Dette er noe som går igjen på kursene jeg har, og som også Åslaug Berre (2000) og Gulle Stehouwer (1998) skriver om i sine bøker. Jeg håper at deltakelse på kurset kan være med på å styrke mødrenes bruk av sang i hverdagen. Og dette er noe jeg alltid oppfordrer mødre til å gjøre. Det er så viktig å understreke at for sine barn har mødre den vakreste sangstemmen i hele verden. Jeg tror at en mor som er trygg på det hun gjør i sangen vil få mer ut av det å synge for barnet sitt.

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Da jeg fikk mitt første barn mottok vi en invitasjon i posten om å bli med på Musikk fra livets begynnelse (MFLB). Et musikktilbud til foreldre og deres spedbarn hvor man synger, danser og gjør andre aktiviteter sammen med barnet sitt. Gruppene består av barn mellom 0-3 år og deres foreldre. Musikkinteressert som jeg er ble vi med på dette kurset og hadde mye glede av det. Da jeg fikk mitt andre barn valgte jeg også å delta på musikk fra livets begynnelse, og denne gangen gikk vi to semester. Som deltaker på disse timene sammen med barna mine opplevde jeg en helt egen relasjon til barnet mitt. Jeg følte at jeg fikk en annen kontakt med barna mine når vi sang og danset sammen enn ellers i hverdagen, og disse øyeblikkene ble veldig dyrebare for meg. Etterhvert skulle det ha seg slik at det var jeg som fikk jobben med å lede disse gruppene med Musikk fra livets begynnelse. Det er, og har vært, en utrolig fin jobb å kunne være med på å skape fine musikalske øyeblikk sammen med foreldre og barna deres. Jeg har fått en unik mulighet til å observere samspillet mellom foreldre og barn gjennom musikk, dans og andre musikalske aktiviteter. Jeg ser mye smil, latter og glede hos både barna og foreldrene under disse timene. Jeg har også fått mange positive tilbakemeldinger fra foreldre som har deltatt på gruppene. De har fortalt at de syntes det har vært en fin aktivitet å delta på med barna sine, og at sangene som de har lært på kurset blir brukt hjemme. På bakgrunn av dette har det dukket opp mange tanker som har gjort at jeg ønsker å finne ut mer om foreldrene og barnas relasjon i musikalske aktiviteter. Hvordan opplever disse foreldrene kontakten med barnet sitt når de er på timene? Noe av det jeg er nysgjerrig på knyttet til det er

hvor de føler barnas oppmerksomhet er. Er den på mor eller far, eller på meg som synger og spiller, eller kanskje er alt fokuset på de andre barna? Og hvordan utvikler kontakten og samspillet seg utover i kurset? Forandrer det seg etterhvert som foreldrene blir mer trygge på sangene og aktivitetene vi gjør? Føler disse foreldrene også at det oppstår en annen kontakt med barnet enn ellers i hverdagen? Eller er dette noe som jeg spesielt har lagt merke til på grunn av min bakgrunn som over middels musikkinteressert og musikkterapistudent? Spørsmålene er mange, og jeg håper dette studiet vil kunne gi svar på en del av disse spørsmålene.

1.3 Litteraturgjennomgang

Når jeg søker etter litteratur knyttet til musikkterapi med foreldre og barn får jeg en del resultater. Litteraturen spenner seg fra arbeid med premature spedbarn og deres foreldre, barn med ulike diagnoser som autisme, barn med ulike utviklingsutfordringer og musikkterapi med hele familier.

For å eliminere en del søkeresultat og se om jeg fant litteratur knyttet til det relasjonelle mellom foreldre og barn så søkte jeg med ordene ”music therapy”, ”relations”, ”children”, ”infant” ”mother-infant” og ”parent”. Dette gav noen resultater, og jeg vil her presentere noen av disse. Jeg ønsket å finne litteratur knyttet til bruken av musikk sammen med foreldre og barn som ikke var tilknyttet noen risikogrupper, men dette skulle vise seg å bli vanskelig å finne. Det er gjort mye forskning på musikkterapi for foreldre og barn, men disse er knyttet til foreldre eller barn som tilhører en form for risikogrupper. Jeg velger likevel å presentere denne litteraturen hvor bruken av musikk er knyttet til barn eller foreldre med ulike sykdommer/utfordringer, da tilnærmingene de bruker i disse kildene er relevante for denne oppgaven.

I søkeprosedyren min har jeg brukt Oria, som er en database som søker i ulike relevante databaser som inneholder blant annet tidsskrifter, e-bøker, artikler og bøker. Jeg har også benyttet meg av Google, ProQuest, funnet litteratur i bøker på biblioteket og i bøker jeg har hatt fra før.

Jane Edwards (2011) har skrevet en bok hvor hun har samlet litteratur knyttet til musikkterapi med omsorgspersoner og spedbarn hvor hovedfokuset er på å skape sunne relasjoner mellom dem for å oppnå en suksessfull tilknytting. Boken har tittelen *Music therapy and parent-infant bonding* og er delt opp i tre deler: 1 music therapy research and

practice to ameliorate vulnerability in infancy, 2 Descriptions of successful group music therapy programme, og 3 music therapy work with parents and infants in medical settings. Blant studiene som er presentert finner man Tiffany Drake (2011) som skriver om musikkterapi som støtte ved utvikling av å knytte bånd mellom traumatiserte barn og deres nye adoptivforeldre. Drake (2011) skriver i sin konklusjon blant annet at:

Music therapy can offer a safe and consistent space in which to explore and develop the capacity for relationship for damaged and fragile children. The therapeutic relationship creates a triangle of support within which the parent-child relationship can be tested with less risk of betrayal, disruption, or abandonment. The music can provide a stable base which can affirm the presence of consistent support and additionally assist in developing the capacity for playfulness, spontaneity, and creativity both in the child and between parent and child (s. 38).

Her ser man eksempel på at musikkterapi og musikkterapeutens rolle bidrar til å skape støttende og trygge omgivelser som gir rom for at en god relasjon mellom adoptivbarnet og adoptivforeldrene får mulighet til å oppstå.

Ellers i boken finner man et kapittel om musikkterapi for deprimerte mødre og deres spedbarn (Levinge, 2011), hvor musikkterapi blir brukt til å støtte og skape øyeblikk med inntoning og oppmuntrer mødrene til å være mer inntonet til barnets uttrykk og gester, som da kan være med på å skape en sterkere tilknytning mellom mor og barn. Loewy (2011) skriver om musikkterapi med spedbarn og foreldre hvor spedbarnet er innlagt på sykehus. Hun skriver at musikk medisin og musikk psykoterapi fremgangsmåter gir mange unike muligheter for spedbarn og barn, spesielt om de mottar behandling på et familiesentrert behandlingssted.

Videre i litteraturgjennomgangen vil jeg presentere teori knyttet til noen av de emnene det kommer flest søkeresultat om, og emner jeg syntes er viktig.

1.3.1 Musikkterapi med premature spedbarn

I litteraturen knyttet til musikkterapi og relasjon mellom foreldre og spedbarn får man opp mange treff som handler om premature spedbarn og deres omsorgsgivere. Blant annet gjennomførte Walworth (2009) musikkterapi grupper for foreldre og spedbarn, hvor

spedbarna var både premature og født til termin. Hensikten med studiet var å undersøke hvilken påvirkning musikkterapien hadde på barnas utviklingsrespons og på foreldrenes responsivitet, og hvordan de responderte under lek. I tillegg til musikkterapigruppen fylte foreldrene ut et spørreskjema om hvordan de oppfattet barnets generelle utvikling, hvordan de tolket barnas behov, formålet de hadde med å bruke musikk med barna sine og hvordan barna deres responderte på musikken. Resultatene viste at de spedbarna som deltok i musikkgruppene med foreldrenes sine viste betydelig mer sosial interesse under leken enn de barna som ikke deltok i musikkgruppe. Analysen viste også at foreldrene som deltok på musikkterapigruppen med barnet sitt var mer positiv i situasjoner med lek enn de foreldrene som ikke deltok i musikkterapigruppe. Dette studiet var knyttet til foreldre og barn i lek, og det å være i lek sammen med barnet sitt er en av de situasjonene i hverdagen hvor man er i tett relasjon med barnet sitt. En god kommunikasjonen mellom foreldre og barn i leken vil gi en mer positiv opplevelse for begge parter.

Spedbarnets evne til å kommunisere er også viktig for et fungerende samspill med omsorgspersoner. Haslbeck (2014) gjorde videoanalyse av et stort antall videoklipp som inneholdt creative music therapy (CMT) med premature spedbarn og foreldrene deres med ulike sosial bakgrunn og ulike diagnoser. Dette var et kvalitativ grounded theory-based studie. Resultatene av studiet viste at creative music therapy kan være med på å få de premature spedbarnene til å finne sin kommunikative musikalitet, som kan være med på å fremme selvregulering og utvikling. For foreldrene sin del kunne CMT være med på å styrke deres velvære, selvtillit og kvaliteten på samspillet mellom seg og barnet gjennom musikk. Men det er ikke alltid bare foreldre og et barn i en familie. Noen familier har flere barn og disse vil også bli påvirket på ulike måter når et spedbarn blir født prematurt. Oveland (2008) har skrevet en hovedoppgave hvor bruken av fellessang var viktig. Her var det fokus på at sangen kunne bidra til å skape relasjoner med hele familien, både mor, far og søsken. Dette skapte et fellesskap og bånd mellom alle i familien, ikke bare mellom mor og det premature spedbarnet. Oveland brukte familiens musikalske ressurser til å skape relasjoner med det premature spedbarnet.

Når man kommuniserer med et spedbarn er det viktig at man kan tolke barnas signal og regulerer stimuleringen av barnet. Spesielt er det viktig å ta hensyn til at premature spedbarn

ikke mottar for mye stimuli, da disse barna blir lettere overstimulert enn ”friske” spedbarn. Whipple (2000) undersøkte hvordan den kvantitative og kvalitative interaksjonen mellom foreldre og premature spedbarn ble påvirket av at foreldrene lærte seg hensiktsmessig bruk av musikk, multimodal stimulering og tegn på at barnet var overstimulert. Hvordan spedbarnas vekt utviklet seg og lengden på sykehusoppholdet ble også undersøkt. Resultatene viste at spedbarnas perioder med stressnivå ble færre, og formålet med foreldrenes handlinger og respons var betydelig høyere i eksperimentgruppen enn i kontrollgruppen. Foreldrene i eksperimentgruppen tilbrakte også mer tid hos barnet sitt på nyfødteintensivavdelingen. Sykehusoppholdet til barna i kontrollgruppen var kortere og den gjennomsnittlige daglige vektøkningen var bedre, men denne forskjellen var ikke signifikant. I denne studien kan man se viktigheten av et godt relasjonelt bånd mellom foreldre og spedbarn og hvilke positive effekter det kan bringe med seg.

Litteraturen knyttet til musikkterapi for premature spedbarn og deres foreldre favner om mye og spesielt interaksjon og relasjon, som er relevant for denne oppgaven, går mye igjen. Denne litteraturgjennomgangen har gitt eksempler på studier knyttet til effekten musikkterapi har på foreldrene og barnas evne til å skape gode bånd seg i mellom. Resultatene fra studiene har vist positive resultater blant annet på barnas utviklingsprosesser og engasjement i lek med foreldrene. Musikkterapien kan også bidra til å hjelpe det premature spedbarnet til å finne sin kommunikative musikalitet som bidrar til en god interaksjon mellom foreldre og spedbarn. Resultatet fra litteraturgjennomgangen viser også at foreldre som benytter seg av et musikkterapi tilbud opplever et mer positivt forhold til barnet sitt og har mulighet og overskudd til å engasjere seg mer med det premature spedbarnet sitt.

1.3.2 Musikkterapi for barn med utviklingshemming

Det er ikke bare foreldre med premature spedbarn som kan ha utfordringer knyttet til relasjon og tilknytning. Foreldre med barn som har en form for utviklingshemming kan også ha en stor utfordring med dette. Studier har også blitt gjort på dette feltet, blant annet av Yang (2015) som gjorde en studie med foreldre og små barn med funksjonshemminger hvor de skulle se på interaksjonen mellom foreldre og barn (1-3 år). I seks uker fikk foreldrene og barna

musikkterapi hjemme av en musikkterapeut. Her ville de ved hjelp av pretest-posttest se på foreldrenes respons, barnas intonasjon, foreldre-barn synkronisering og foreldrenes daglige bruk av musikk sammen med barnet sitt. Resultatet ble at foreldrenes positive psykiske og verbale respons økte betydelig, samt barnas positive verbale intonasjon. Barnas positive fysiske intonasjon hadde ingen betydelig økning. Foreldre-barn synkroniseringen viste også en betydelig økning på pre og -post testen.

Andre som har sett på effekten av musikkterapi for foreldre med barn med en form for utviklingshemming er Williams, Berthelsen og Walker (2012). Bakgrunnen for studiet var å se på hvilken effekt musikkterapi hadde på foreldre-barn forholdet hvor barnet hadde en form for utviklingshemming. Det kan ofte oppstå utfordringer med å skape et positivt forhold mellom foreldrene og barna. Dette var et stort studie med hele 201 mødre-barn dyader. Foreldrene fylte ut spørreskjema både før og etter perioden med musikkterapigruppene, og klinisk observasjon ble gjennomført for å kunne undersøke hvilket utfall foreldrenes velferd, foreldrenes oppførsel og barnas utvikling fikk. De var opptatt av å undersøke foreldrenes velvære og oppførsel, samt barnas utvikling. Studien viste en vesentlig forbedring for foreldrenes psykiske helse, kommunikasjonen med barnet, sosiale ferdigheter, foreldrenes engasjement med barnet og aksept av barnet, barnets respons til foreldrene og barnets interesse og deltakelse i aktiviteter. Det var også bevis for at foreldrenes tilfredsstillelse var høy og programmet gav sosiale fordeler for familiene.

Igjen kan man også i denne undersøkelsen se den positive effekten musikkterapien har på foreldrene, som igjen påvirker deres relasjon til barnet. Det man også ser går igjen er at foreldrenes psykiske helse er blitt forbedret etter at de deltok i musikkterapitilbud.

1.3.3 Musikkterapi for spedbarn og foresatte utenfor risikogrupper

Det finnes noe litteratur som handler om musikkterapiprogram for foreldre og barn hvor ingen av de tilhører noen risikogrupper av noe slag knyttet til helse eller det sosiale, men den er svært begrenset. Mackenzie og Hamlett (2005) hadde musikkterapi grupper for familier som de betegnet som "well families" som de kalte for *Music Together*. "Well families" var familier som ikke var knyttet til noen risikogrupper. Barna var mellom 0 og 4 år, og målet var å styrke familiene for å kunne forebygge stress og motgang. Foreldrene ble spurt om å svare på en spørreundersøkelse knyttet til kurset og resultatene fra denne viste blant annet at

familiene opplevde mindre stress i hverdagen, et godt samspill med barna og at de fikk kontakt med andre familier i lokalsamfunnet.

I Norge er det skrevet en masteroppgave av Tora Söderström Gaden (2015) som også handler om musikkterapigrupper med foreldre og barna deres som ikke tilhørte risikogrupper. Hun hadde et musikkterapeutilbud til førstegangsfødende mødre og spedbarna deres. Målet med oppgaven var å få kunnskap om hva musikkterapi kunne tilby den aktuelle målgruppen, og utforske hvordan et tilbud kan gjennomføres i helsestasjonens rammer med et helsefremmende fokus (Söderström Gaden, 2015). Resultatene viste at mødrene opplevde gevinster på fire ulike områder: personlige, dyadiske, sosiale, og overføringsgevinst til hverdagslivet utenom musikkgruppene. Disse to studiene av Söderström Gaden (2015) og Mackenzie og Hamlett (2005) er nok de som er nærmest det som jeg har sett på i denne studien, og senere i oppgaven vil jeg drøfte disse i forhold til resultatene fra mitt studie.

1.3.4 Spedbarnets musikalske utvikling

Til slutt i denne litteraturgjennomgangen ønsker jeg å presentere litt om den musikalske utviklingen et spedbarn går igjennom samtidig med den generelle utviklingen. I løpet av de 8-16 ukene foreldrene og barna deltar på MFLB vil det naturligvis skje en utvikling hos barnet, både generelt og musikalsk. Derfor tenker jeg det er viktig å ha kunnskap om den musikalske utviklingen barna går igjennom for å kunne tilpasse opplegget på kurset mest mulig til der barna er i utviklingen. Jeg velger også å presentere dette i litteraturgjennomgangen for at man senere i oppgaven kan se den musikalske utviklingen i sammenheng med noen av funnene gjort i intervjuet med mødrene.

For å få en forståelse av barnets musikalske utvikling fra det er født til det er rundt ett år har Elisabeth Schwartz (2008) laget en oversikt over milepæler i generell og musikalsk utvikling (vedlegg 4). Siden barna i prosjektet har vært mellom 4-12 måneder har jeg valgt å fokusere på disse månedene. Hvor langt barnet er i utviklingen sin generelt og musikalsk kan ha noe å si for relasjonen foreldrene opplever hos barnet. Jo lenger de er kommet i utvikling, jo større er muligheten for respons, samtidig som at barnet utforsker mer jo eldre det blir. For eksempel kan et spedbarn som er mellom 3-6 måneder skille endringer i rytmemønstre og sparker og hopper til rytmer, mens et spedbarn mellom 6-9 måneder kan høre endringer i melodi og tempo, og beveger hele kroppen til musikken (Schwartz, 2008). I tabellen ser vi også at spedbarnets generelle utvikling følger den musikalske utviklingen. Jo lenger den generelle utviklingen er kommet, jo lenger er den musikalske utviklingen kommet. For

eksempel vil et barn som har lært seg å krype også nå bevege hele kroppen til musikken, eller når de imiterer stemmer når andre snakker, er de kommet dit at de varierer vokaliseringen sin.

Noe som er viktig å huske på når man jobber med så små barn er at utviklingen er individuell. Noen spedbarn vil ligge etter i utvikling, noen følger ”normalkurven”, mens andre ligger foran i utvikling. Dette er noe som det kan være lurt å minne foreldrene på, da det er lett å sammenligne sitt barn med andre barn når man er sammen i grupper.

En annen forsker som har sett på barnets musikalske utvikling er Cynthia A. Briggs (1991). Hun delte barnets musikalske utvikling inn i fire faser: the Reflex Phase, the Intention Phase, the Control Phase, and the Integration Phase. Første fase er når barnet er mellom 0-9 måneder, andre fase mellom 9-18 måneder, tredje fase mellom 18-36 måneder, og den fjerde og siste fasen mellom 36-72 måneder. I denne litteraturgjennomgangen velger jeg å presentere første og andre fase da det er de som er relevant for denne oppgaven. I the reflex phase (0-9 måneder) tar barna inn den sensoriske informasjonen rundt seg og bruker rytmen sin og de verbale ferdighetene for å uttrykke behovene sine og få møtt de behovene. Allerede når de er 2 måneder trekkes oppmerksomheten deres mot sang, og ved 3 måneders alderen kan man roe et spedbarn ved å spille rolig musikk for dem. I løpet av denne første fasen vil de også kunne skille endringer i rytmemønstre og bevege kroppen til musikk de hører. De bruker stemmen til å leke seg med de ulike lydene den kan lage. Etterhvert bruker de stemmen sin bevisst for å få andres oppmerksomhet. I the intention phase (9-18 måneder) er de opptatt med å lære mer om lydene rundt seg ved å lokalisere disse (Briggs, 1991, s.12). Først snur de på hodet og bruker øynene for å finne lyden, men etterhvert som de lærer seg å bruke kroppen til å komme seg fremover vil de bevege seg mot lyden. De kan nå gjenkjenne sanger, og de foretrekker sanger med tekst og prøver å synge med.

I litteraturen knyttet til musikkterapi med spedbarn og barn finnes det stadig mer litteratur som inkluderer foreldrene. Det er også ulike aspekter som blir forsket på, som hvordan musikkterapi med foreldre og premature spedbarn kan være med på å styrke samspillet mellom dem, hvordan musikkterapi kan påvirke barnas utviklingsprosesser, og effekten det kan ha på en hel familie. Musikkterapien har blitt gjennomført i grupper, en til en, hjemme, og

på sykehus. Som tidligere nevnt er den tilsynelatende positive effekten musikkterapien ser ut til å ha på både foreldre og barn noe som går igjen i litteraturen jeg har presentert her. Uansett om det er i arbeid med premature barn, barn med utviklingshemninger eller friske barn så har musikk en positiv effekt på hvordan foreldrene er i interaksjon med barna sine gjennom sang og lek. Foreldrenes psykiske helse påvirkes også av musikkterapien, og dette har en innflytelse på relasjonen til barnet som ser ut til å kunne ha en positiv utvikling når musikkterapi er inne i bildet. Litteraturen er noe begrenset når det kommer til musikkterapi med foreldre og barn som ikke er tilknyttet noe risikogruppe. Dette er en gruppe jeg tror det vil være like helsefrembringende og ha like god effekt som musikkterapi knyttet til gruppene som jeg har nevnt over.

1.3 Problemstilling

Etter å ha gjort meg opp en del tanker og kommet med en del spørsmål rundt foreldrenes opplevelse av kontakten med barnet sitt i musikken kom jeg fram til følgende problemstilling:

Hvordan opplever foreldre at musikk påvirker relasjonen mellom seg og barnet?

Underproblemstilling:

Hva oppleves eventuelt annerledes i musikalsk interaksjon kontra daglig interaksjon?

Jeg har valgt å bruke ordet ”musikk” i stedet for ”musikkterapi” i problemstillingen. En av grunnene til dette er at det kan være lettere for foreldrene å forholde seg til begrepet ”musikk” enn ”musikkterapi”. En annen grunn er at musikk fra livets begynnelse gruppene ikke er presentert som et musikkterapitilbud. Men selv om dette ikke er et musikkterapitilbud vil opplegget under timene bli gjennomført som om det var musikkterapi, da dette blir naturlig siden jeg bruker kunnskapen jeg har tilegnet meg gjennom studiet til å tilpasse opplegget. Jeg er interessert i foreldrenes bruk av musikken i musikkterapien og hvordan den eventuelt har påvirket deres oppfatning av relasjon med barnet sitt, samt om de tar i bruk musikken i dagliglivet utenom musikkterapigruppene. I denne sammenheng innebærer begrepet ”musikk”

sang, dans, rim og regler, samt andre aktiviteter knyttet til musikk. Det kan blant annet være bevegelser, taktil stimulering og bruk av instrument i musikken.

2.0 Teori

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere teoriperspektiver som har vært relevant for meg i arbeidet med dette prosjektet. Når jeg har søkt etter litteratur har barnets utvikling og tilknytning, samt relasjon vært viktige begrep som jeg har ønsket å finne ut mer om. Her er blant annet psykologene Daniel N. Stern og Colwyn Trevarthen viktige kilder til informasjon. Stern var utviklingspsykolog og gjorde mye forskning på spedbarn og Trevarthen er barnepsykolog. Jeg har også funnet mye relevant teori hos musikkterapeut Gro Trondalen knyttet til relasjoner og da spesielt i musikkterapi, og psykolog Stephen Malloch som presenterte ordet kommunikativ musikalitet for å beskrive det som skjer mellom mor og barn når de kommuniserer sammen.

Først vil jeg presenterer teori knyttet til relasjoner og tilknytning, så tar jeg for meg begrepet kommunikativ musikalitet, og til slutt affektregulering.

2.1 Relasjoner og tilknytning

En god relasjon mellom mennesker man har rundt seg er noe som er viktig for oss mennesker. Gro Trondalen (2008) skriver at "(...) mennesket finner sin humanitet og tilgrunnliggende menneskelighet gjennom felleskap og samhørighet med andre" (s. 29). Hun skriver også at en relasjonell virkelighet hos mennesker består av både indre og ytre forhold som blir til. Gjennom å ta initiativ og henvende oss til andre mennesker får vi en kontaktsøken som gjør at vi opplever både anerkjennelse og det å bli avvist (Trondalen, 2008). Det kan tolkes som at relasjonen gjør oss sterkere, men den kan også gjøre oss mer sårbar. Å søke kontakt og bekræftelse er noe vi starter med som spedbarn. Spedbarn viser evne til gjensidighet og kontakt. Observasjonsstudier av barn har vist at barn agerer og påvirker omgivelsene rundt seg (Trondalen, 2008). Følelser og affekter blir sett på som utviklingsfremmende, og relasjonen er et meningsskapende fenomen. Trondalen (2008, s.32) skriver at "det er viktig for barn å kunne få et "gjensvar" på sitt eget indre liv, ved å undersøke hvilke følelsetilstander som er delelige og hvilke som ikke er det. Dette skjer blant annet gjennom kryssmodal affektutveksling." Sett i lys av musikkterapi skriver Trondalen (2008) at en slik relasjonell tankegang innebærer "at selvopplevelse og samskaping blir til gjennom en utveksling av følelser og musikalske gester i et medlevende musikalsk-relasjonelt nærvær på det praktiske plan" (s.31).

Spedbarns forskning er mye brukt når man skal se på hvordan mennesker bygger relasjoner og lærer seg å kommunisere med andre mennesker. Denne forskningen kan være grunnleggende for å forstå musikkterapiprosesser, men det betyr likevel ikke at spedbarn og voksne er identiske (Trondalen, 2016). Likevel kan moderne utviklingsinformerte teorier basert på spedbarns forskning gi informasjon om persepsjon av non-verbale og ubevisste mikroprosesser i musikkterapi for alle (Trondalen, 2016). Ut i fra den presenterte teorien ser man at mennesker stadig søker kontakt med andre mennesker og at det er naturlig for mennesker å være i fellesskap og samhörighet med andre mennesker. Fra menneskene er små spedbarn er de kontaktsøkende, og det er viktig for et spedbarn og få svar og bekreftelse fra omsorgspersoner de har rundt seg. Disse faktorene er med på å bygge relasjoner til andre mennesker. Det faktum at omsorgspersonene spiller en stor rolle skriver Susan Hart og Rikke Schwartz (2009) om. De har sett på tilknytning basert på Winnicott, Bowlby, Stern, Schore og Fonagy og skriver at ”barnets indre modeller av seg selv og omverdenen dannes gjennom interaksjon med omsorgspersonen” (s.11). Dette danner grunnlaget for hvordan relasjonen mellom barnet, omsorgspersonen og andre mennesker blir. Spedbarn begynner fra de er født å kommunisere med omsorgspersonene sine og viktige virkemiddel er blant annet blikkonakt og imitasjon. Hart og Schwartz (2009) skriver mer om dette:

Spedbarn er i stand til å gå i interaksjon med omgivelsene sine, blant annet med blikkontakt og evnen til imitasjon. Når disse tidlige dialogene utvikles så raskt og effektivt, oppfattes det som et uttrykk for at både moren og barnet er disponert for å interagere i den felles dialogen: moren med sitt omsorgssystem og barnet med sitt tilknytningssystem. Det er interaksjonen mellom moren og barnet som danner grunnlag for utviklingen av barnets personlighet og relasjon til andre (s.69).

Her ser vi at interaksjonen som oppstår mellom mor og spedbarn er et viktig grunnlag for hvordan barnet utvikler seg i relasjon til andre og utviklingen av personligheten. Denne mor-barn interaksjonen er forsket mye på, og blant annet ved å analysere øyeblikk mellom mor og spedbarn har man lært at sosial interaksjon mellom mor og spedbarn er blant de mest avgjørende erfaringene i spedbarns første fase av læring og deltakelse. Spedbarn og omsorgspersonen utvikler sin egen interaktive stil og inntoning med utgangspunkt i hvert sitt repertoar, som tilpasser den andre i løpet av spedbarnets 6 først måneder. (Hart & Schwartz, 2009, s.105). Etter de seks første månedene til et spedbarn er denne fasen over (Stern, 2002, s.21). Da begynner spedbarna å vende oppmerksomheten mot objekter som de kan strekke seg

etter og gripe og interessen for menneskeansiktet og stemmen er ikke lenger like stor (Stern, 2002). Basert på Sterns teori skriver Hart og Schwartz (2009) at det en omsorgsperson gjør med ansiktet, stemmen, kroppen sin og hendene sine er noe av det første spedbarnet blir utsatt for. Dette er barnets første møte med hvordan man kommuniserer, og det å være forbundet med noen. Hart og Schwartz (2009) skriver også at:

Spedbarn er lekelystne, og de synes det er morsomt å leke med stemme, ansikt, bevegelse og opplever lyst ved å skape nye variasjoner av enkle atferdsmønstre. En omsorgsperson som har det morsomt med å leke med stemmen sin ansiktet og kroppen sin sammen med spedbarnet, vil få et følelsesmessig levende barn (s.105)

Samtidig som omsorgspersonen skal se til at spedbarnet får tilstrekkelig stimulering har omsorgspersonen også en viktig jobb med å beskytte spedbarnet mot overstimulering, og spedbarnet søker å oppnå denne balansen med omsorgspersonen sin (Hart & Schwartz, 2009).

2.1.1 Intersubjektivitet

Et annet viktig begrep knyttet til relasjon mellom mor og barn er intersubjektivitet. Begrepet intersubjektivitet er en viktig del av den psykoanalytiske teorien til Daniel Stern. Han bruker den til å forklare hvordan samspillet mellom individer som handler om hvordan man fornemmer seg selv med andre (Hart & Schwartz, 2009). Dermed er det relatert til de indre mentale representasjonene barnet danner av seg selv og som handler om hvordan barnet når de er i et simulerte samspill med andre mennesker (Hart & Schwartz, 2009).

”Intersubjektivitet utvikler psykiske tilstander som bidrar til dannelse av tilknytningsmønstre” (Hart & Schwartz, 2009, s.111). Hart og Schwartz (2009) nevner Colwyn Trevarthen som skiller mellom primær intersubjektivitet og sekundær intersubjektivitet. En primær intersubjektivitet forbindes synkronitet, imitasjon og inntoning.

Sekundær intersubjektivitet kjennetegnes av at omsorgspersonen og barnet har felles oppmerksomhet mot noe utenfor seg selv, og at de er seg hverandres oppmerksomhet bevisst. Den utvikles når barnet kan dele opplevelser og oppnå psykisk nærhet på samme måte som fysisk nærhet (Hart & Schwartz, 2009, s.108).

Det å være i tiden sammen, å være tilstede her og nå, er nødvendig for å kunne etablere et intersubjektivt forhold (Trondalen, 2016). Et spedbarn må også ha to ferdigheter for å kunne dele mental kontroll med andre mennesker:

First, they must be able to exhibit to others at least the rudiments of individual consciousness and intentionality. This attribute of acting agents I call subjectivity. In order to communicate, infants must also be able to adapt or fit this subjective control to the subjectivity of others: they must also demonstrate intersubjectivity. By subjectivity I mean the ability to show by coordinated acts that purposes are being consciously regulated. Subjectivity implies that infants master the difficulties of relating objects and situations to themselves and predict consequences, not merely in hidden cognitive processes but in manifest, intelligible actions (Trevarthen, 1979, s.321-322).

Altså må spedbarnet kunne relatere objekter og situasjoner til seg selv og forstå signalene som blir sendt til dem, og for at man skal kunne oppnå en intersubjektiv utveksling må også omsorgspersonen kunne forstå og lese følelsene barnet gir uttrykk for. Intersubjektiviteten er derav veldig viktig for at omsorgsperson og barn skal kunne dele en felles oppfattelse av interaksjonen mellom seg. Hart og Schwartz (2009) skriver at den mest fullendte forbindelsen mellom mennesker er en treenighet av tilknytning, intersubjektivitet og kjærlighet (s.112)

2.2 Kommunikativ musikalitet

Musikalitet er et ord som kan ha flere betydninger. For mange vil kanskje ordet musikalitet først bli sett i sammenheng med noen som er flinke til å spille et instrument eller synge, og/eller har mye kunnskap om musikk. I forbindelse med denne oppgaven får ordet en litt annen betydning. Stephen Malloch og Colwyn Trevarthen (2009) skriver ”When we talk of musicality we are pointing to the innate human abilities that make music production and appreciation possible” (s.4).

I 1999 innførte Stephen Malloch begrepet ”communicative musicality”. Når en mor og et spedbarn kommuniserer sammen er det tydelig at disse er samstemte gjennom både verbal og fysisk kommunikasjon. Denne samstemtheten er veldig viktig, for dersom denne er

fraværende ved for eksempel fødselsdepresjon hos mor eller at barnet har sensoriske eller motoriske vanskeligheter, vil dette gå utover begge parter (Malloch, 1999). Når en voksen kommuniserer med et spedbarn bruker de ofte en poetisk eller musikalsk måte å snakke på som ofte går over i ordløs sang eller imitative, rytmiske og repeterende lyder (Malloch, 1999). Denne type kommunikasjon kalles blant annet for Infant Directed Speech (IDS), og er en kommunikasjonsmåte som appellerer veldig til spedbarn (Malloch, 1999). Mor/spedbarnsinteraksjoner er ofte oppfattet som musikalske er for øyeblikket svært lite diskusjon eller data om de nøyaktige likhetene mellom IDS og det som vi forstår som musikk. Hva er musikalsk ved spedbarn/mor interaksjonen, spør Malloch (1999). Han konkluderer med at kommunikativ musikalitet er avgjørende for en god foreldre/spedbarnskommunikasjon.

Stephen Malloch og Colwyn Trevarthen (2009) har sammen skrevet boken ”Communicative Musicality” og beskriver kommunikativ musikalitet slik:

We define musicality as expression of our human desire for cultural learning, our innate skill for moving, remembering and planning in sympathy with others that make our appreciation and production of an endless variety of dramatic temporal narratives possible – whether those narratives consist of specific cultural forms of music, dance, poetry or ceremony; whether they are the universal narratives of a mother and her baby quietly conversing with one another; whether it is the wordless emotional and motivational narrative that sits beneath a conversation between two or more adults or between a teacher and a class. (s.4-5.)

Denne teorien består av tre parameter: puls, kvalitet og fortelling. *Puls* er hvordan koordinasjonen er mellom to eller flere personer som kommuniserer og/eller tilbringer tid sammen, og som kan forutsi hva som kan skje og når det skjer (for eksempel turtaking ved kommunikasjon som snakking). *Kvalitet* er referert til konturene av uttrykket som endrer seg gjennom tid. Disse består av vokalisering som klang, tonehøyde og volum, eller bevegelser gjort med kroppen. Disse to er ofte koordinert, for eksempel når man vinker med hånden så lager man en ”svusj” lyd med stemmen. *Puls* og *kvalitet* blir til *fortelling*. Her opplever voksen og spedbarn en forståelse av hverandre i samhandling.

Alt dette er et grunnlag for det som skjer mellom mor og barn i en musikalsk samhandling. Trevarthen og Aitken (2001) forklarer det slik:

(...) Infants are selectively attracted to the emotional narratives carried in the human voice, and that they are excited to participate in a shared performance that respects a common pulse, phrasing, and expressive development. Infants respond with synchronous rhythmic patterns of vocalisations, body movements, and gestures to match or complement the musical/poetic feelings expressed by the mother (s. 12).

Etterhvert som spedbarna blir mer energiske og oppmerksomme blir mors sang lekenhet mer levende. De utvikler ritualer som ofte er repetitive, noe som er til stor glede for spedbarnet og forelderen. Spedbarnets humør påvirker hvilket uttrykk mor velger å møte barnet med. Et spedbarn som er våkent og energisk vil bli møtt med mye energi, mens et spedbarn som viser tegn på at det er slitent vil bli møtt med et rolige og trøstende uttrykk (Trevvarthen & Aitken, 2001, s. 12). ”The songs can modulate the emotional state of the infant and the extent to which he or she engages in communication” (Trevvarthen & Aitken, 2001, s. 12). Malloch & Trevvarthen (2009) skriver også at vi har en felles musikalitet som gjør at tiden vi deler sammen blir meningsfylt.

Som man kan se ut i fra den kommunikative musikaliteten er det mor eller en annen omsorgsperson som bruker sin evne til å tolke spedbarnets signaler som gjør at spedbarnet blir møtt der det er følelsesmessig. Dette er med på å hjelpe spedbarnet til å regulere følelsene sine. For at en omsorgsperson skal være i stand til dette må vedkommende kunne forstå signalene spedbarnet gir, og dette omtaler man gjerne som affektregulering som jeg nå vil presentere.

2.3 Affektregulering

Affektregulering er vår evne til å kunne skille mellom ulike følelser, forstå meningsinnholdet i de ulike følelsesuttrykkene og å kunne tilpasse disse til ulike situasjoner og forhold til andre mennesker (Normann-Eide & Normann-Eide, 2008). Affektregulering er et begrep som er veldig sentralt i interaksjon med et spedbarn. Dette fordi det er viktig å vite hvordan et barn har det ved uttrykkene det gir, at man kan forstå barnet sitt og regulere adferden ovenfor barnet ut i fra denne forståelsen. Barnet kan uttrykke seg med for eksempel kroppsspråk eller lyder som gråt eller latter. Foreldre bruker ofte sang som et virkemiddel for å regulere et barn.

For eksempel for å få et barn til å bli roligere eller falle i søvn er vuggesang mye brukt. Det blir også hevdet at affektreguleringen ikke bare har en effekt i øyeblikket, men kan påvirke barns utvikling av selv-regulering og sosial kompetanse (Trehub, Ghazban & Corbeil, 2015). Stern (1985, s.139) skriver at for at det skal være en intersubjektiv utveksling om affekt er det flere prosesser som må til, og at bare imitasjon ikke vil være tilstrekkelig:

First, the parent must be able to read the infant's feeling state from the infant's overt behavior. Second, the parent must perform some behavior that is not a strict imitation but nonetheless corresponds in some way to the infant's overt behavior. Third, the infant must be able to read this corresponding parental response as having to do with the infant's own original feeling experience and not just imitating the infant's behavior. It is only in the presence of these three conditions that feeling states within one person can be knowable to another and that they can both sense, without using language, that the transaction has occurred.

Altså må en forelder kunne forstå de signalene spedbarnet gir. Forelderen må gi en respons på disse signalene som ikke er en imitasjon av det spedbarnet gjør, men som likevel bekrefter spedbarnets signaler. Til slutt må spedbarnet forstå at responsen forelderen gir har en sammenheng med signalene barnet sendte ut knyttet til hvordan barnet følte det.

Trondalen (2016) skriver at musikken er som et ikke-verbalt kommunikasjonsmiddel, og at dette kan ses på som affektiv kommunikasjon:

(...) A relational turn includes an intersubjective perspective that encompasses human-development as a continuum, while drawing attention to both non-verbal (implicit) and verbal (explicit) modes of knowledge. There is a particular focus on the emergence and co-creation of interpersonal meaning through music as a non-verbal means of communication. This embraces a focus on affective communication. In addition, experiences in expressive and receptive music therapy may be verbally explored and narrated on the basis of a joint experience that supports development from regulation to reflecting function (s.9).

Å knytte affektregulering til musikkterapi er noe jeg ser på som nyttig. Når man er sammen i musikken følger man hverandres rytme og melodi og evnen til å kunne tolke og forstå signalene den andre sender gjennom musikken er viktig for å få et godt samspill. Men det

finnes ulike måter å bruke affektregulering eller affektiv innntoning på. Det finnes den ”ekte” innntoning som jeg har nevnt tidligere, der omsorgspersonen møter spedbarnet der det er følelsesmessig, og det finnes feilinntoning som Stern har delt inn i to (Hart og Schwartz, 2009). Den ene typen er når omsorgspersonen med vilje over eller undermatcher barnets intensitet, timing eller atferdsform. For eksempel blir dette brukt når barnet har falt og slått seg og det er lei seg for dette så matcher omsorgspersonen denne følelsen ved å vise medfølelse, deretter når barnet er blitt rolig prøver omsorgspersonen å få barnets oppmerksomhet rettet mot noe annet. Den andre typen er feilinntoningene som ikke skjer med vilje, men som oppstår når omsorgspersonen feilvurderer barnets følelser eller ikke klarer å finne den samme tilstanden inne i seg (Hart og Schwartz, 2009).

2.4 Oppsummering av teori

I denne teoridelen har jeg sett på begrep som jeg syntes er viktig i mitt videre arbeid med denne oppgaven. Disse begrepene var relasjon og tilknytning, kommunikativ musikalitet og affektregulering.

Relasjon og tilknytning er viktige begrep når man snakker om samspillet mellom mor og spedbarn. En god relasjon bygger på å gi spedbarnet anerkjennelse og bekreftelse. Det handler om å se spedbarnets behov og svare på de uttrykkene det gir. Et spedbarn vil alltid søke kontakt og det er viktig for et spedbarn å få svar på sitt indre liv. Spedbarnsforskning er viktig for å undersøke hvordan mennesker lærer seg å kommunisere og bruke denne kommunikasjonen til å skape relasjoner med andre mennesker. Når omsorgspersoner kommuniserer med spedbarn blir ofte toner og rytmer brukt i kommunikasjonen og denne kommunikasjon blir kalt for kommunikativ musikalitet. Dette har vist seg å være en naturlig måte for mennesker å kommunisere med spedbarn på, og består av de tre parameterne puls, kvalitet og fortelling som danner grunnlaget for en musikalsk samhandling mellom omsorgsperson og spedbarn. For å kunne bruke denne kommunikative musikaliteten så er det viktig at man forstår følelsene som et spedbarn uttrykker. Affektregulering er menneskets evne til å kunne skille mellom ulike følelser og kunne møte andre mennesker der de er følelsesmessig.

3.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for mitt valg av metode, metodiske tilnærminger, og hvordan datamaterialet ble analysert. Det vil også bli presentert hvordan gjennomføring av intervjuene ble gjort, min rolle som forsker og etiske refleksjoner. Jeg vil også presentere en time med Musikk fra livets begynnelse, siden dette er bakgrunnen for intervjuene.

3.1 Bakgrunn for valg av metode

Gjennom dette studiet ønsket jeg å finne ut hvordan foreldre opplever at musikk påvirker relasjonen mellom seg og barnet sitt, og om denne relasjonen eventuelt oppleves annerledes i musikalsk interaksjon kontra dagligdags interaksjon. Studiet ble gjort ved å intervju foreldre som har deltatt på musikkaktivitet med barnet sitt, i dette tilfellet Musikk fra livets begynnelse. I intervjuene knyttet til oppgaven er det foreldrenes opplevelse og erfaring som er i fokus. Svarene de gir vil være grunnlaget når jeg skal se om musikken har effekt på foreldrenes relasjon til barnet. Fokuset vil være på hvordan foreldrene opplever relasjon, respons og kontakt med barnet sitt. Jeg ønsker å få et godt innblikk i foreldrenes opplevelser. På bakgrunn av dette vil jeg bruke et kvalitativt forskningsintervju.

3.2 Kvalitativt forskningsintervju

Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2015, s.42). Man gjennomfører intervjuet som en dagligdags samtale, men med en bestemt metode og spørreteknikk. Et forskningsintervju går også dypere enn en dagligdags samtale.

Tilnærmingen i forskningsintervjuet er varsomt spørre-og-lytte-orientert. Et forskningsintervju vil heller ikke gi likeverdige deltakere, da det er forskeren som leder og kontrollerer samtalen (Kvale & Brinkmann, 2015).

3.3 Gjennomføring av intervjuene

Jeg vil her presentere informantutvalget mitt, hvem de er, og hvor mange som deltar. Deretter vil jeg presentere intervjuguiden min, oppbyggingen av denne og bakgrunn for valg av temaene.

3.3.1 Informantutvalg

Informantene er foreldre som har deltatt på Musikk fra livets begynnelse (MFLB) kurs med barna sine. De har barn i alderen 0-1 år. De har deltatt på kurset minst 8.ganger. Foreldrene går på to ulike grupper. Den ene gruppen har 16 ganger og er knyttet til kulturskolen. De har meldt seg på gjennom kulturskolen, og mange har barn fra før, men noen har bare ett barn. Den andre gruppen er knyttet til den lokale helsestasjonen. Denne gruppen består av førstegangsfødende som har fått tilsendt brev med tilbud om å delta på Musikk fra livets begynnelse. Brevet er sendt ut av helsestasjonen, og er et samarbeid mellom helsestasjonen og kulturskolen. Begge gruppene betaler selv for kurset, men det er ulike priser knyttet til de to gruppene. Det er et flertall av mødre som deltar på kursene, og det er bare mødre som har meldt seg til å delta på studiet.

Det var 5 informanter som deltok i studiet, og alle disse var mødre. Tre av disse gikk på kurset gjennom kulturskolen, det vil si at de hadde 16 ganger med MFLB, mens to andre gikk på kurset gjennom helsestasjonen og hadde 8 ganger med MFLB. Mødrene var alle norske, alderen varierte fra midten av 20 årene til midten av 30 årene, og de var i permisjon fra jobb eller studier.

3.3.2 Intervjuguide

Når jeg skulle gjøre intervjuene hadde jeg på forhånd laget en intervjuguide (vedlegg 1) som jeg tok utgangspunkt i under intervjuene. Intervjuet er delt opp i ulike deler. Jeg starter med å informere om presentere meg selv, hva prosjektet går ut på, informere om samtykke, og hvilke rettigheter deltakerne har. Deretter spør jeg noen bakgrunns spørsmål som antall barn og erfaring med MFLB, etterfulgt av spørsmål knyttet til egen bruk av musikk. Så kommer jeg til hoveddelen som omhandler relasjonen deres til barnet gjennom musikken.

Intervjuformen vil være et semistrukturert intervju basert på Kvale & Brinkmann (2015). Et semistrukturert forskningsintervju fokuserer på den intervjuedes opplevelse av emnet (Kvale & Brinkmann, 2015).

Det semistrukturerte livsverdenintervjuet søker å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden med henblikk på å fortolke betydningen av de beskrevne fenomenene; det har en rekke temaer som skal dekkes, i tillegg til noen forslag til

spørsmål. Det er samtidig preget av åpenhet når det gjelder endringer i rekkefølgen og formuleringen av spørsmål, så man kan forfølge de spesifikke svarene som gis og de historiene intervjupersonen forteller. (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 156).

Et slikt intervju vil gi meg større muligheter i intervju-situasjonen, som blant annet mulighet til å følge opp spørsmålene jeg stiller, samt gi mulighet for å få mer utdypende svar fra deltakerne.

Intervjuet er delt opp i tre deler eller tema. Først spør jeg om litt bakgrunnsinformasjon. Dette gjør jeg for å få litt mer bakgrunnsinformasjon om personen og tilknytning til Musikk fra livets begynnelse. Deretter spør jeg litt om forelderens eget forhold til musikk. Det er interessant å se om det kan knyttes noen sammenheng mellom foreldres forhold til musikk og deres oppfatning av relasjon til barnet sitt ved bruk av musikk. Til slutt stiller jeg spørsmål knyttet til relasjon og bruken av musikk som er hovedtyngden i oppgaven. De to første delene av intervjuet leder meg over til hoveddelen som er om relasjon. Rekkefølgen på spørsmålene er veldig gjort veldig bevisst for å skape en så naturlig overgang som mulig i intervjusituasjonen.

3.4 Rammer for og gjennomføring av en time med Musikk fra livets begynnelse

Før jeg går inn på de ulike delene av metodekapittelet vil jeg beskrive hvordan en time med MFLB ser ut. Dette for å gi et innblikk i hva timene går ut på for å kunne forstå forskingen bedre.

3.4.1 Rammen for gruppene

Gruppene foregår ved en kulturskole. Gruppene gjennomføres en gang i uken og har en varighet på 1 time. Den ene gruppen har 9 deltakere, mens den andre gruppen har 14 deltakere. Alle barna er mellom 0 og 1 år, og barna og foreldrene i gruppen tilhører ikke noen risiko-grupper. I disse gruppene var det en far og resten var mødre.

3.4.2 Gjennomføring av Musikk fra livets begynnelse

En time med MFLB ser som oftest slik ut: Vi starter med god-dagsanger i ring hvor barna får mulighet til å hilse på hverandre. Deretter legges barna ned på matter på gulvet og vi synger

sanger knyttet til bevegelse og berøring av armer, bein og kroppen generelt. Etterpå er det tid for dans og bevegelse. Vi stiller oss i en ring og har ulike sanger med enkle dansebevegelser. Barna blir båret av forelderen sin under denne delen av timen. Sangene varierer i rytme og hurtighet. Dansene er stort sett ringdanser hvor vi beveger oss rundt i ring, samt går ut og inn av ringen. Etter dansen setter vi oss ned på stoler og synger noen sanger med barnet på fanget. Mange av sangene er "huske" sanger, type "Ride ride ranke", "Ro ro ro din båt", etc. Til slutt stiller vi oss på nytt opp i en ring og synger bårsuller for barna mens vi går rolig rundt i ring. Det er veldig bevisst fra min side hvordan timene er satt opp. Jeg starter alltid med de samme god-dagsangene og avslutter alltid timen med den samme hadesangen. Dette er med på å skape en ramme rundt timen. Det er også trygt for barna med noe som er kjent. Etter at barna har fått hilse på hverandre gjennom sang legges de ned på mattene. Det er enda så tidlig i timen at de fortsatt er ganske rolige. Sangene og reglene på matten har fokus på å gjøre barna bevisst på kroppen sin ved berøring og bevegelse. Barna ligger på ryggen for at mor eller far skal få øyekontakt med barnet under samspillet. Etter å ha ligget på matten en stund er barna klare for å komme opp og at det skal skje litt mer. Da samles vi i en ring på gulvet og danser. Omtrent midt i timen har vi en liten pause fra sangen og dansen. Da får barna være på gulvet og leke med baller, samt sosialere på sine premisser med de andre barna. Aktivitetene etter pausen er roligere enn før pausen. Dette fordi mange av barna begynner å bli trøtte og slitne. Da blir det rolige huskesanger og regler, eller rolig lek og sang med silkesjal. Til slutt går vi rolig rundt i ring og synger bårsuller for å roe helt ned. Mange av barna pleier å sove etter timen og dette gir en fin overgang til hvilen.

Dette er omtrent slik timene normalt ser ut, men dette vil variere fra gang til gang da jeg alltid tar utgangspunkt i barna. Timen blir regulert etter dem og hvilken respons de gir underveis. Det er veldig viktig å følge barnas rytme for at de skal få mest mulig ut av timene. Jeg pleier alltid å si til foreldrene at det er barna som styrer rytmen på timen, så foreldrene må se på barna sine hva de ønsker. Om noen er trøtt, sliten, sulten eller lignende skal barnet så klart få legge seg, få mat osv. hvis det er det barnet ønsker. Foreldrene følger barnas rytme og må ikke være redd for å bryte en aktivitet eller gå tidlig hjem.

Det er viktig for meg at sangene, dansene og reglene vi har under timene er både kjente og ukjente for foreldrene. Dette for å kunne gi dem nytt materiale å jobbe med, blandet med

kjente sanger som de gjerne har et forhold til fra før, eller som de kanskje har glemt at de kunne. Jeg tenker det er viktig med kjente sanger for foreldrene for å gi de en mestringfølelse. Å bare ha ukjente sanger kan gjerne for noen være skremmende eller utrygt. Målet for timene mine er at foreldrene skal sammen med barnet sitt finne glede i å bruke musikk både med sang og bevegelse. Jeg ønsker at foreldrene skal syns det er gøy og inspirerende med nytt materiale, samtidig som de skal sette pris på sangene de allerede kan.

3.5 Analyse av datamaterialet

Her vil jeg presentere hermeneutikk som er den forskningstradisjonen jeg syntes er mest relevant for oppgaven min, og presentere hvordan jeg analyserte dataen jeg samlet inn i forbindelse med studien.

3.5.1 Hermeneutikk

Hermeneutikk er læren om fortolkning av tekster (Kvale & Brinkmann, 2015, s.73). I hermeneutikken fjerner vi oss fra kravet om objektivitet i forskningen (Johansson, 2016). Videre skriver Johansson (2016) at viktige begrep er kontrollert subjektivitet og refleksivitet, at vi erkjenner at forskerens subjektivitet er en nødvendig forutsetning for forskningen. Min rolle som forsker vil ha en stor betydning for hvordan jeg tolker datamaterialet. Min bakgrunn, kjennskapen min til kurset og deltakerne i studiet vil være med på å påvirke tolkningen, og innenfor hermeneutisk tradisjon legges det vekt på tolkerens forhåndskunnskap om tekstens tema (Kvale & Brinkmann, 2015, s.73).

Innenfor den hermeneutiske retningen finner man den hermeneutiske sirkelen. Wheeler (2015) skriver at:

The hermeneutic circle involves a constant analytic movement between the phenomena of interest and the structures (theories) developed in order to better understand the phenomenon. Theories are therefore tentative and evaluated against the data, further refined, and then reapplied to the data. The goal of hermeneutic research is to engage deeply in the circle of understanding in order to develop insightful and plausible interpretations of events (s.10)

Det vil være avgjørende at man forstår konteksten i dataen som er samlet inn for å kunne få en forståelse av helheten i studien. Mitt mål med dette studiet var å få en forståelse for hvordan

mødrene opplevde relasjonen sin til barnet når de var i samspill i musikken. Svarene mødrene har gitt vil jeg kunne se i sammenheng med helheten. Min bakgrunn som mor selv som har deltatt på kursene, rollen min som kursleder og musikkterapeut har vært viktig og nyttig for å kunne sette seg inn i konteksten.

3.5.2 Analyseprosessen

Den kvalitative analysen har som mål å gjøre det mulig for en leser av forskningen å få økt kunnskap om saksområdet det forskes på, uten at leseren selv må gå igjennom datamaterialet som er generert i løpet av prosjektet (Tjora, 2012, s. 174). Før jeg kunne sette i gang med selve analyse-prosessen måtte jeg transkribere intervjuene. For å gjøre transkriberingsjobben lettere benyttet jeg meg av Nvivo som er et dataprogram som gjør det mulig å styre tempoet på lydfilene som blir spilt av. Her kunne jeg senke tempoet på intervjuet slik at det ble lettere å transkribere det. Jeg valgte å utelate unødvendig fyllord som eh, og hm osv. som ikke var av relevans til intervjuet. Dette for å blant annet skape bedre flyt i intervjuet når det skulle leses. For å beholde anonymiteten til deltakerne er alle intervjuene transkribert til bokmål.

Da jeg skulle starte analyse-prosessen var det viktig at jeg på forhånd visste hva det var som var viktig for meg å finne svar på. Jeg startet analysen med å skrive ned punkter som jeg syntes var ekstra interessante, som for eksempel måten jeg ser mange foreldre og barn samspiller på under timene, tanker jeg har gjort meg opp rundt dette, og ellers andre forhold som dukker opp under timene. Etter å ha gjort dette leste jeg igjennom transkripsjonene og skrev ned refleksjonsnotater på dette. Underveis i analysen skrev jeg ned tanker rundt datamaterialet og sammenhenger i disse. Dette for at jeg skulle kunne se tilbake på dette senere og se hvordan prosessen og analysen eventuelt har endret seg underveis. Etter at dette var gjort arbeidet jeg med en meningsfortetning. Det vil si at jeg gjør om intervjupersonenes uttalelser til kortere formuleringer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 232). Grunnen til at jeg meningsfortettet er for at det skulle være lettere å finne frem til de sentrale temaene i samtalene. Dette ville igjen gjøre det lettere når jeg startet med koding av datamaterialet. Etter å ha meningsfortettet transkriberingen gikk jeg gjennom alle meningsfortettingene og skrev ned stikkordene og setningene fra hvert intervju som jeg syntes skilte seg ut, eller var ekstra viktig å få med. Ved å skrive dette ned hjalp det meg til å komme frem til kategorier som de kodene som er relevante for problemstillingen kunne passe inn i.

Når man starter å kode er det hensiktsmessig å jobbe nært opp til empirien og bruke begreper som allerede finnes i datamaterialet (Tjora, 2012, s. 179). Jeg genererte tekstnære koder som er koder som utviklet fra dataen jeg har samlet inn. Det vil si at disse kodene kun kan settes opp ved å analysere dataen. Det er ikke koder som jeg på forhånd kunne satt opp. Grunnen til at jeg bruker tekstnære koder er for å kunne se bedre hvilke detaljer som kommer ut av intervjuene, og disse kan være med på å peke ut interessante aspekter i den videre analysen (Tjora, 2012). Gjennom hele prosessen var det viktig at jeg hadde problemstillingen i bakhodet når jeg kodet og kategoriserte slik at dette samsvarer med det jeg er ute etter å finne svar på i oppgaven. Samtidig som jeg er åpen for nye tanker som kan dukke opp, men at problemstillingen blir på en måte grunnlaget i arbeidet. Det er viktig at kategoriene kan knyttes til relevant teori i oppgaven. Etter å ha bestemt meg for hvilke kategorier jeg ville ha med, plasserte jeg alle de relevante kodene i de kategoriene de hørte til. Nå kunne jeg starte prosessen med å presentere funnene mine.

3.6 Etiske refleksjoner

Før jeg satte i gang med datainnsamling måtte jeg sende en søknad til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Denne søknaden var en beskrivelse av forskningsprosjektet mitt hvor jeg måtte gjøre rede for hvilke personopplysninger som ble samlet inn, hvordan denne informasjonen skulle innsamles og oppbevares. Her skrev jeg at all informasjon om deltakerne ville være anonym i oppgaven. Informasjonen ville være lagret på en passord beskyttet datamaskin som bare jeg har tilgang til, og at det gjennom hele prosjektet bare var jeg som hadde tilgang til personopplysningene. Jeg la ved intervjuguiden som jeg skulle bruke under intervjuene. NSD vurderte prosjektet som meldepliktig, og etter å ha fått klarsignal fra NSD så satte jeg i gang med å samle deltakere til intervjuene (vedlegg 2).

3.6.1 Rekruttering av deltakere

Alle deltakerne i prosjektet har fått utdelt et informasjonsskriv med samtykkeskjema (vedlegg 3). Dette skjemaet beskriver formål med prosjektet, hva det innebærer å delta, behandling av deltaker informasjon, og informasjon om frivillig deltakelse. For å delta må alle deltakerne ha skrevet under på dette samtykket.

Deltakerne på to av de tre gruppene jeg hadde med musikk fra livets begynnelse var aktuelle å intervju til prosjektet. Jeg henvendte meg direkte til gruppen og presenterte prosjektet for dem. Siden jeg kjente godt til deltakerne på kurset fra før, og var den som skulle gjennomføre studiet og intervjuet var det viktig for meg å påpeke at det var helt frivillig å delta og at ingen måtte føle at de måtte si ja til å delta. De som ønsket eller vurderte å bli med fikk utdelt informasjonsskriv med samtykkeskjema (vedlegg 2), som ble formet med utgangspunkt i NSD sitt oppsett for informasjonsskriv. Informasjonsskrivet inneholdt informasjon om formålet med studiet, hva det ville innebære å delta på studiet, hvordan informasjonen om deltakerne ville bli behandlet og informasjon om frivillig deltakelse. Formålet med studiet ble beskrevet i kort trekk, med presentasjon av problemstilling og om utvalget til studiet. En deltakelse i studiet ville innebære å dele sin erfaring med å delta på musikk fra livets begynnelse, og det ville bli gjort notat og lydopptak under intervjuet. Personopplysninger og lydopptak ville bli lagret adskilt, og all informasjon om deltakerne og lydopptak ville bli slettet når prosjektet var avsluttet. Videre informerte jeg om at det var frivillig deltakelse og at deltakerne stod fritt til å trekke seg fra prosjektet når som helst. Det var også viktig å sikre at deltakerne var klar over at all informasjon om deltakerne ville være anonym og at det ikke ville være mulig å identifisere deltakerne gjennom oppgaven.

3.6.2 Konfidensialitet

Konfidensialitet handler om at data som inneholder privat informasjon og som kan identifisere deltakerne ikke må avsløres i oppgaven. For å unngå dette har jeg i oppgaven valgt å anonymisere kulturskolen og deltakerne. Selv om kulturskolen jeg jobber ved er anonymisert så vil det for mange være lett å finne ut hvor det er, men siden jeg i løpet av et år har så mange ulike grupper med foreldre og barn, samt deltakerne kommer fra ulike grupper vil det ikke være mulig å identifisere disse. Jeg har også valgt å transkribere alle intervjuene til bokmål slik at ord som ble sagt på dialekt ikke skulle kunne identifisere deltakerne. Når barnets navn ble nevnt i intervjuene har jeg anonymisert disse, samt stedsnavn og andre detaljer som kunne gjenkjenne deltakeren. Det er også bare jeg som har hatt tilgang til informasjonene om de ulike deltakerne.

3.6.3 Forskerrollen

Et viktig etisk aspekt å ta hensyn til er min rolle som forsker. Da jeg både er leder for gruppene mødrene går i, intervjuer dem og er forsker på prosjektet kan dette by på

utfordringer. Etter mange uker vil jeg ha fått et forhold til foreldrene, noen av de har gått der lenge og jeg har begynt å kjenne dem ganske godt. Dette kan være utfordrende i forhold til hvordan de ser på meg. Det kan hende de har et ønske om å svare det de tror jeg ønsker. Her er det viktig at jeg er tydelig på at de må være ærlige. Det vil også gå fram av spørsmålene jeg stiller at disse er så åpne som mulig, slik at intervjuobjektene står helt fritt til hvordan de velger å svare. Det er også viktig at spørsmålene ikke blir stilt på en ledende måte, men så nøytrale som mulig. Det kan også oppstå en rollekonflikt når jeg er den som leder kursene og er intervjuer. Det må derfor være tydelig under intervjuene at jeg da er der som forsker og ikke kursleder, og derfor vil intervjuene bli gjennomført på et annet tidspunkt enn MFLB. Samtidig er det viktig at jeg er bevisst min forståelse av dette, og hvordan det kan påvirke spørsmålene jeg stilte i intervjuene og måten jeg tolker svarene på.

Jeg tror også at rollen min som både kursleder og intervjuer kan ha positive sider. Det kan hende det er lettere for foreldrene å snakke åpent med meg om disse temaene fordi de kjenner meg fra før, og jeg kjenner til dem og barnet deres på kurset. Dog kan det også gå motsatt vei. Men som nevnt tidligere vil jeg understreke at det er svært viktig at de er ærlige, og at dette ikke vil ha noe å si for vårt forhold på kurset.

4.0 Presentasjon av funn

Hovedtema i denne oppgaven er hvordan foreldrene opplever relasjonen mellom seg og barnet sitt når de bruker musikk eller er i musiske handlinger med barnet sitt. Intervjuene med mødrene hadde da blant annet fokus på mødrenes eget forhold til musikk, hvordan de brukte musikk selv og tanker omkring musikkbruk med barnet. Det var noe variasjon i hvor utdypende og lange svarene var fra deltakerne da det for noen var lettere å reflektere over spørsmålene enn andre. Noen deltakere hadde også gjort seg opp flere tanker rundt de forskjellige temaene som ble drøftet enn andre deltakere. Etter å ha analysert datamaterialet jeg fikk inn i forbindelse med oppgaven satt jeg igjen med tre kategorier som representerte mødrenes opplevelser med barnet sitt i musikken. Disse kategoriene var møter i musikken, musikk som verktøy og oppfatning av barnet. To av kategoriene fikk også underproblemstillinger for å skille de ulike opplevelsene knyttet til hovedkategoriene. Jeg vil nå presentere de ulike kategoriene og funnene jeg gjorde knyttet til disse.

4.1 Møter i musikken

Ut i fra funnene som ble gjort under analysen kom det frem at når mødrene og barna synger sammen eller bruker musikk på annen måte, oppstår det møter i musikken. Møtene er de stundene hvor mødrene har uttrykt at musikken har hatt en positiv påvirkning på opplevelsen de har sammen med barnet i musikken. I intervjuene sa flere av mødrene at de merket at disse møtene oppstod lettere ved bruk av musikk hjemme enn på kurset, da flere av mødrene opplevde at barnas fokus var mer på det som skjedde rundt dem når de deltok på kurset. Hjemme fikk mødrene mer oppmerksomhet fra barna da det var færre forstyrrelser og disse møtene oppstod. Musikken fanger dem i øyeblikket, og spontan sang og glede bryter ut. De møtes i musikken og er på samme nivå. M2 beskriver disse øyeblikkene:

M2: At vi liksom kommer, at vi møter hverandre på et stadiet, et helt annet stadium da. Enn at man er litt sånn kjeftete eller forteller ungene eller sånne ting, så går du på en måte på deres nivå, så jeg sitter ofte på gulvet for å liksom komme ned på deres nivå.

(...)

M2: Jeg føler det, at det er sånn at i musikkverden man møtes.

(...)

M2: I musikk så føler jeg at de er like delaktig, at vi er på en måte litt mer på samme nivå da.

I disse musikalske stundene er det ikke nødvendigvis mor som leder, men det blir rom for at barnet kan få en lederrolle og mestringsfølelse. Her er det rom for glede og samspill og musikken tillater mor og barn å komme på samme nivå og være like delaktig. De har like roller, og er like gode på det de gjør. For eksempel det å skulle spille på tromme er noe alle kan klare. Her vil mor og barn være like gode og kunne mestre det like godt. Et instrument som tromme er supert å bruke sammen med barn, da dette er et instrument alle klarer å få lyd i, som mor 2 beskriver det her:

M2: Ja, og føre an og tromme like bra som jeg trommer og litt sånn, ja. Istedenfor sånn andre ting så føler jeg at det er du som er den styrende.

(...)

M2: At de mestrer det og, ja. De får til en lyd selv om ikke de kan synge og.

Det at barnet mestrer noe like bra som mor var noe som mor 2 så på som viktig i musikken og var med på å bidra til disse fine møtene i musikken.

Disse møtene var også stunder hvor mødrene opplevde blant annet å få god blikkontakt med barna eller at musikken var med på å gi mødrene oppmerksomhet fra barnet som de opplevde som veldig positiv. Mor 5 beskriver dette som noe oppløftende som har en positiv effekt på barnet, og noe som betyr mye for mor og barn:

M5: Det er på en måte noe som løfter seg opp sant, for hun kan jo ha en dårlig dag sant, men når vi begynner å synge og sånt så...

(...)

M5: (...) Det betyr veldig mye i alle fall for oss, for meg, føler jeg.

Møtene i musikk inneholdt også mye engasjement fra barna. De brukte tydelig kroppsspråk til å uttrykke entusiasmen over musikken:

M4: Mye fliring og latter, klapping, vinking, hopping og tramping for det meste.

Disse uttrykkene gjorde det lett for mødrene å se at barna hadde stor glede av musikken og dette gav mødrene motivasjon og lyst til å fortsette å bruke musikken sammen med barna

sine. En mor fortalte også at denne responsen var avgjørende for at hun brukte musikk så mye. Hadde ikke hun fått den positive responsen tilbake fra barnet sitt, så ville hun nok ikke fortsatt å bruke det:

M3: Hadde jeg ikke fått respons så hadde jeg ikke sunget så mye heller.

4.2 Musikk som verktøy

Når jeg snakker om musikken som verktøy i denne funndelen har jeg valgt to underkategorier og presentere den i. Vi snakket om at musikken kunne være som et verktøy i hverdagen ved dagligdagse rutiner i hjemmet, men også at sangen og musikken er blitt et verktøy i leken med barna. Gjennom intervjuet med mødrene kom det fram at det så ut til at musikken fanger oppmerksomheten til alle barna. Alle mødrene sa at de brukte mye sang og musikk for å få barnets oppmerksomhet knyttet til ulike gjøremål og situasjoner gjennom dagen.

4.2.1 Musikk i hverdagslige situasjoner

Først vil jeg presentere musikken som verktøy i hverdagslige situasjoner. Datamaterialet viste at sangen ble mye brukt i forbindelse med stell, som bleieskift og tannpuss, når barna skulle få mat eller i forbindelse med søvn. Dette er situasjoner hvor barn ofte kan bli utålmodige og grinete, og i disse situasjonene ble musikken nevnt som et verktøy. Mor 1 forteller at hun bruker sangen når barnet skal få mat:

M1: Jeg synger mye når jeg skal mate henne og sånt, for hun kan være veldig sånn, litt utålmodig. Glad i mat, men kan miste litt tålmodigheten tror jeg.

(...)

M1: Det er akkurat som om at jeg må hente henne ut i fra at hun blir litt grinete. Så viss hun er på vei til å bli det så må jeg hente henne inn igjen med sang og lyder. Jeg kan på en måte ikke bare sitte og, ja. Da hadde hun blitt kjempe sur. Hun blir veldig glad, det blir hun. Og da blir jeg glad. Så jeg syntes det er kjekt å synge siden jeg får respons tilbake.

Ikke bare fanger sangen barnets oppmerksomhet og er til hjelp i en spisesituasjon, men barnet uttrykker glede som igjen smitter over på mor som sier hun får en respons tilbake som gjør henne glad. Dette er en positiv opplevelse for både mor og barn.

Mor 5 kunne fortelle at dersom barnet hennes var urolig om natten, kunne det ofte hjelpe å synge for barnet:

M5: (...) Når hun er urolig om natten og sånn så tar jeg henne bare opp så begynner jeg å vugge henne og så synger jeg sanger og da, det syntes hun er så deilig, da blir hun helt sånn... Det liker hun veldig godt og så roer hun seg. Så kan vi legge oss ned igjen og sove videre.

Dette kan vel sies å være en klassisk metode for å få et urolig barn til å bli rolig. Bruk av sang knyttet til leggetid og søvn er noe man kan anta har blitt brukt så lenge vi har vært til. Mor 5 beskriver her at barnet hennes blir veldig rolig av å høre mor synge og at de etter en stund kunne legge seg til å sove igjen. Sangen var her et verktøy for å få barnet til å bli rolig og sovne igjen. Synging ved leggetid er det flere av mødrene som benytter seg av, blant annet mor 4 som sier at de synger blant annet når barnet skal legge seg og ved andre daglige rutiner:

M4: Vi synger når hun skal legge seg, og så synger vi litt på dagtid. Ofte når jeg skal stelle hun. Og pusser tennene, så synger jeg. Og når jeg sitter på gulvet med hun og leker så springer vi ofte til vatn.

Oppsummert ser man sangen blir knyttet til ulike gjøremål i løpet av dagen og er et godt hjelpemiddel i situasjoner som krever oppmerksomhet og tilstedeværelse fra barnet. Dette var situasjoner der det gjerne var mye aktivitet rundt barnet, men det ble også brukt i situasjoner hvor barnet skulle roes ned og det var tid for å legge seg. Her var det naturlig å synge rolig sanger som kunne hjelpe barnet til å slappa av før det skulle legge seg. Nattasangen ble sunget både ved sengekanten, men også i stuen før de skulle gå å legge seg som en del av avslutningen på musikkstund.

4.2.2 Musikk som lek

Ellers kom det frem av intervjuene at sangen ble brukt som verktøy når mødrene ønsket oppmerksomheten til barnet ellers i hverdagen, ofte gjennom lek. Det ble ofte brukt for å få oppmerksomheten til barnet som kunne være i en annen ende av rommet, eller for å rette oppmerksomhet mot noe som de trodde barnet kunne ha interessert for, som for eksempel en

leke, en bok eller lignende. Mor 3 fortalte om hvordan hun brukte musikken som verktøy i hverdagen:

M3: Jeg bruker det hele tiden føler jeg. Bruker det på en måte litt som å kommunisere og for å få oppmerksomheten hennes rettet mot noe jeg tenker at hun kunne være interessert i og sånt da. (...) Og bruker det til alt vi ser, trær og dyr og lager masse rare sanger.

Mor bruker her sangen for å få barnets oppmerksomhet, som en kommunikasjonsform, og lager sanger av det de ser. Her beskriver mor et mangfold av sangen som verktøy, og at sangen kan brukes gjennom dagen i ulike sammenhenger. Blant annet diktet hun sanger om det de så rundt seg. Å bruke sangen som lek gir mange muligheter og variasjoner i leken. Det blir en annen måte å samles på i hverdagen, som mor 2 fortalte om:

M2: At vi samler oss på en morsom måte, en leken måte. Istedenfor sånn der, ja, det er som, det er som en lek da mellom, lek med bevegelse og musikk.

(...)

M2: Du kan bevege deg på andre, nye sanger og så, ikke sant. På høytider sånn som julen, og plutselig er det noe annet som er fokus, ikke sant? Nissen, og musevisa og alt det der. Så det er, det er en god ting for barn og liksom, leke med i forhold til andre, å sitte med biler hver dag.

Musikken blir til lek, og det er en fin måte å samle alle i familien på. Det er en lek som gir rom for improvisasjon og fri bevegelse. Den kan lett varieres da det finnes utallige sanger å ta av, og som mor 2 nevner så har man også sanger knyttet til ulike årstider og høytider. Det er en kreativ og utfoldende måte å leke på, og alle kan bli med uansett alder og kunnskap.

Alle beskrivelsene fra de intervjuede mødrene viser at sangen ikke bare er knyttet til sangstunder på fanget eller ved leggetid, men at sangen er et verktøy gjennom hele dagen og blir brukt i mange ulike situasjoner. Bruken av sang i disse situasjonene ser ut til å ha en positiv effekt på både barn og mor og ser ut til å være mye brukt. Mor og barn deler en positiv opplevelse i disse situasjonene og en fin kontakt mellom dem oppstår.

4.3 Oppfatning av barnet

Den tredje kategorien er hvordan mødrene opplevde barna sine gjennom musikken, både på kurset og når de brukte musikken hjemme. Mange av mødrene kunne fortelle at de opplevde at humøret til barna deres ofte var bedre når de brukte sang og musikk. Barna var veldig til stede og delaktig under musikkstundene, om det var hjemme eller på musikk fra livets begynnelse. Denne kategorien har jeg valgt å dele opp i tre underkategorier; *kontakt i musikken, tilstedeværelse og utvikling og gjenkjenning av musikken.*

4.3.1 Kontakt i musikken

Et av temaene vi kom inn på var hvordan mødrene opplevde kontakten med barna sine under musikkstunder, og om denne kontakten opplevdes annerledes i musikken enn ellers i hverdagen. Det ble blant annet trukket frem at kontakten med barnet var mer tydelig, og at i musikken var det lettere å holde på barnets oppmerksomhet og engasjere barnet. For noen var det veldig tydelig, mens for andre var det ikke så stor forskjell. Likevel sa de at de opplevde et godt samspill med barnet sitt, og at dette samspillet føltes uforandret med sangen og musikken til stede. Men det som en av mødrene snakket om var at kontakten med barnet ble påvirket av hvilken type sang eller musikk de sang eller lyttet til:

M5: Vi har jo liksom hele tiden kontakt da sant, på forskjellige måter, og det når vi snakker sammen er det noe, man kan være oppspilt over noe: se! Og sånt. Og med sangen så, så er det jo forskjellige typer kontakt med musikk også. Alt etter om det er en litt rolig, trist sang, eller en veldig sånn danse sang da. Så er det jo veldig forskjellige kontakter i musikken også. Det er alt etter hvordan, jeg føler kontakten er forskjellig, alt etter hvilken musikk det er nesten. Hvilken sang det er sant, så får du frem de sidene, for du får jo frem følelser, så det er jo følelser som kommer frem.

Følelsene sangen og musikken gir er med på å avgjøre hvilken kontakt som oppstår. For henne var det tydelig at hvilken type musikk det var hadde en stor påvirkning på kontakten hun opplevde med barnet sitt, og hvordan barnet reagerte:

M5: Enten så kan hun bli rolig viss det er rolige sanger og sånn ellers så kan hun bli veldig glad og, og livlig altså sånn vil danse og sånn alt etter hvilke sanger du synger. Om det er god natt sanger eller om det er rocketroll, dansesang eller.

Når man i det daglige lytter til musikk speiler dette ofte humøret man er i. Har man lyst å slappe av så setter man gjerne på rolig musikk, men har man lyst å få energi og høyt tempo velger man gjerne sanger som er effektiv til dette. Sånn blir det også når man bruker musikk med barn. Skal man ha det gøy og danse så synger man sanger som har litt tempo i seg og er lystige, men skal man få barnet til å sove vil man velge sanger som er rolige.

En annen type kontakt er å føle seg på samme nivå som barnet. Det er nevnt tidligere i funn delen, men spesielt en mor snakket mye om dette. Hun opplevde at de ble ett når de kom sammen i musikken:

M2: Jeg føler liksom at alle er ett.

De er like mye tilstede i musikken, og deler en opplevelse hvor begge to er like gode, og mestrer de samme tingene. Sangen og musikken ser ut til å vekke en nysgjerrighet og interesse hos barna. De lar seg fascinere av variasjonene i melodiene, som for eksempel lyse og mørke toner, samt rytmene sangene var bygd opp på. Mor 3 beskriver et barn som søker mot mor og er nysgjerrig på det som skjer i musikken:

M3: At hun søker meg hele tiden og hun har veldig levende ansikt. Hun smiler mye og så ser hun og følger med og konsentrerer seg, du ser at hun liksom følger melodien eller takten eller all ting sånt, sangen, med hele seg og sitter og trommer litt og er med på sin måte da i musikken. Så det er veldig kjekt å se at hun ser glede i musikken selv også.

Noe annet som også går mye igjen er at barna er flinke til å uttrykke seg i musikken og er engasjert når kontaktene oppstår i musikken. Mor 4 var tydelig på at hun opplevde en annen kontakt med barnet sitt:

M4: Ja det gjør jeg, det syntes jeg absolutt. Hun er flink å uttrykke seg da. Hun blir mye mer engasjert og det er lettere å se når hun har det kjekt.

Hun sier at barnet er flink til å uttrykke seg i musikken og barnets engasjement gjør det lett for mor å se at barnet trives i musikken. Uavhengig av hvor mye kontakten mellom mødre og barnet forandret seg under musikken syntes alle at de hadde en god kontakt med barnet sitt. De opplevde samspill som fungerte godt i musikken og at kontakten også kunne variere ut i fra hvilken stemning det var i musikken som ble spilt eller sunget.

4.3.2 Tilstedeværelse og utvikling

Selv om barnet ser ut til å trives på kurset var det ikke alle som opplevde å få så mye kontakt med barnet på kurset da det var andre ting som tok fokuset. Det kunne være meg som kursleder som satt å sang og spilte gitar, eller de andre barna rundt som kunne fange barnets oppmerksomhet. På tross av dette så beskriver de at hjemme får de mye mer respons og opplever barnet mer tilstede i musikken. Mor 3 snakker om barnets tilstedeværelse:

M3: Mer hjemme enn hun var her og en måte, for her var det så mange ting som tok oppmerksomheten. For det merket, hun vill bare snurre rundt og se på alle de andre og. Mens hjemme er det bare oss to og, to hunder også, men, men da er det lettere å holde fokuset, at vi har fått samspill.

(...)

M3: I begynnelsen følte jeg hun hadde mest fokus mot meg, men at det utviklet seg til å være mer og mer fokus mot de andre på slutten, at da skulle hun jo helst snurre seg rundt og, altså jeg kunne liksom si ”hallo (barnets navn barnets navn)”, men hun totalt overså meg på en måte da. Men jeg tenker at det er interessant for hun å se hva de andre gjør på også.

Hun trekker frem at etterhvert som barnet ble eldre forsvant fokuset på mor mer og mer, og de andre rundt var mye mer interessant når de var på kurset. Fra barna starter på kurset til de er ferdig har de blitt mellom 2 og 4 måneder eldre (avhengig av om de gikk på kurset gjennom helsestasjonen eller kulturskolen). Det var da naturlig at barnet utviklet seg i løpet av denne tiden og at barnets oppførsel på kurset kunne forandre seg. Etter hvert som barn blir større blir de stadig mer nysgjerrig og ønsker å utforske verden rundt seg. Hvordan mødre opplevde dette var forskjellig. Som mor 3 beskrev så mistet hun oppmerksomheten fra barnet, mens en

annen mor opplevde det motsatt. Hun opplevde lite respons fra barnet sitt i begynnelsen av kurset, og at denne ble bedre etterhvert som barnet ble større:

M1: Jeg husker at, jeg tror det kanskje var gang nummer to, så sa jeg til (mannens navn) at jeg hadde det nå kjekt, men altså, jeg så jo at (barnets navn) hadde det kjekt også. Men hun lå helt stille, og verken glad eller sur. Bare helt sånn... Med fingrene i munnen.

(...)

M1: Nå hadde jeg fått mye mer respons sant, men nå er hun jo syv måneder så. Det er jo stor forskjell.

Mor 2 fortalte at hun hele tiden opplevde at hun og barnet hadde en god kontakt når de var på kurset, men at etterhvert som barnet ble større ble det mer og mer fristende å utforske områdene utenfor mammas trygge fang:

M2: Jeg føler liksom at det er veldig øyekontakt fra med en gang man starter. Det er fokus og selvfølgelig når de blir eldre jo mer har du mer lyst til å gå og ta den trommen. De gjør sånne ting, men det er jo bare videre i utviklingen.

Det skulle også mye til for at de ikke deltok på kurset. Mødrene forteller om deltakelse med barnet sitt som veldig positivt og at det var en aktivitet barna omtrent alltid var engasjert og tilstede i. På tross av våkenetter og trøtte barn, var barna likevel tilstede i musikkstundene.

M2: Så det er jo aldri sånn at man dropper, fordi at det blir for mye for ungen, fordi jeg vet at dette her syntes hun er bra uansett da.

(...)

M2: Vi kan ha hatt våkenetter og sånne ting, men jeg vet at vi går på dette her uansett for det syntes hun er superkjekt.

Her forteller Mor 2 at de aldri lot vær å gå på Musikk fra livets begynnelse selv om barnet var grinete eller hadde hatt en dårlig natt. Hun visste at dette var noe barnet hadde stor glede av og var noe som gav barnet en positiv opplevelse.

4.3.3 Gjenkjennelse av musikk

I løpet av kurset hadde vi faste sanger som vi sang sammen med barna. Dette var noe jeg som leder varlgte å gjøre for at mødrene skulle få mulighet til å lære sangene og som de da også kunne bruke hjemme. En annen grunn var at barna skulle få mulighet til å kjenne igjen sangene, og ved at de kjente igjen sangene var det med på å bidra til å skape en trygg atmosfære på kurset. Flere av mødrene kunne fortelle under intervjuene at de fikk inntrykk av at barna deres gjenkjente musikken fra kurset når de sangene ble sunget for barnet hjemme. Mor 2 forteller om dette:

M2: Og så når jeg kommer hjem så kan jeg liksom begynne med de samme sangene, og ungene bare gliser til og husker det, de husker liksom, hvor det kommer fra da.

Sangene har blitt sunget så mange ganger på kurset at både mor og barn har lært seg sangen. Mor har lært seg og synge den og barnet har lært seg å kjenne den igjen. En mor syntes også at hun merket forskjell på barnets respons når hun sang sanger de hadde lært på kurset versus sanger de hadde hjemmefra:

M5: Ja, det er veldig stor forskjell på det. Jeg ser at hun syntes det er kjempe gøy og smiler og ser tilbake på det. Du ser liksom det.

Det var ikke bare sangene barna kjente igjen fra kurset, men også objekter knyttet til sangene vi sang. På kurset får de blant annet spille på tromme, rytmeegg og andre rytmeinstrument, og det blir brukt en del silkesjal i forbindelse med noen av sangene. Mor 1 kunne fortelle at barnet hennes responderte veldig når mor fant frem et sjal hjemme:

M1: Så nå er det sånn at når hun ser sjalet, begynner hun, får hun enn litt sånn skrattleing på en måte. Du ser at hun lyser.

Barnet hennes har lært seg at sjalet betyr at nå kommer det en gøy sang og aktivitet. Mor 1 forteller her at barnet begynner å le, og at barna uttrykte stor glede når de fikk høre sangene de kjente igjen fra kurset:

M3: (...) jeg ser at hun er veldig interessert i det og viser stor glede og gjenkjennelse.

Denne gjenkjennelsen ser ut til å ha vært en viktig del av den totale opplevelsen for mor og barn. Det gav mødrene en bekreftelse på at dette var noe barna deres satte pris på. Mødrene uttrykte at de syntes det var veldig positivt med den gode responsen de fikk fra barna når de var hjemme og sang sangene som vi hadde hatt på kurset.

4.4 Oppsummering av funn

Funnene fra studien viser at musikken er med på å gi mødrene og barna unike opplevelser gjennom ulik bruk av musikken. Møter i musikken har oppstått mellom mor og barn. Møter som blir beskrevet som at mor og barn var på samme nivå, altså like gode, at barna uttrykte engasjement og at det var noe som var oppløftende. Musikken ble også brukt som et verktøy i hverdagen. Mødrene brukte musikken for å få barnas oppmerksomhet eller som avledning i situasjoner knyttet til for eksempel stell og mat. Musikken ble også brukt i lek, og noen av mødrene fortalte at de hadde byttet ut lekestund med musikkstund. I disse musikkstundene var det også rom for at eventuelle søsken og far kunne delta, og da ble det et samlingspunkt for hele familien. Mødrene har også beskrevet hvordan de oppfattet barnet sitt i musikken. Her var det veldig tydelig for noen av mødrene at det oppstod en annen kontakt med barnet i musikken, mens for noen av mødrene var dette skillet noe mer uklart. De forteller om en opplevelse av tilstedeværelse i musikken, at barnet søker mot mor, at barnet uttrykker, og at kontakten oppleves ulik avhengig av hvilken type sang eller musikk som blir brukt.

Barnets tilstedeværelse i musikken utviklet seg etterhvert som barnet ble eldre. Fra å ha fullt fokus på mor flyttet oppmerksomheten seg mer over på det som skjedde rundt barnet når de deltok på kurset. Derfor opplevde mange av mødrene at de fikk bedre kontakt med barnet i musikken når de var hjemme og det var like mye som distraherende barnet.

Etterhvert syntes mødrene at det så ut som om barnet kjente igjen sangene og uttrykte ekstra glede og engasjement når mødrene sang sangene som vi sang på kurset hjemme.

5.0 Drøfting

Oppgaven er bygd opp på hovedproblemstillingen *Hvordan opplever foreldre at musikk påvirker relasjonen mellom seg og barnet?* og underproblemstillingen *Hva oppleves eventuelt annerledes i musikalsk interaksjon kontra daglig interaksjon?* I drøftingen av oppgaven vil jeg presentere funnene mine knyttet til teorien, begrensninger ved oppgaven, hvordan dette kan utvikles mer, og kritikk til eget studie.

Ut i fra analysen av datamaterialet fra intervjuene kom jeg frem til tre hovedkategorier: *møter i musikken*, *musikk som verktøy* og *oppfatning av barnet*. Disse tre kategoriene er med å svare på forskningsspørsmålet jeg har presentert.

Den første kategorien handlet om hvordan musikken var med på å skape positive øyeblikk mellom mor og barn. Dette kunne være fordi de opplevde god kontakt med barnet ved at de fikk oppmerksomhet og positiv respons fra barnet når de sang eller gjorde aktiviteter som involverte musikk. Den andre kategorien viste hvordan mødrene brukte sang og musikk som verktøy i hverdagen. Sang og musikk ble brukt i lek, eller som en erstatning for ”vanlig” lek, det var et verktøy ved daglige gjøremål som stell, bleieskift og spising. Her ble funnene presentert i to underkategorier, *musikk i hverdagslige situasjoner* og *musikk som lek*. Den tredje kategorien var om hvordan mødrene opplevde barna sine når de brukte sang og musikk sammen. Her kom det frem hvordan mødrene oppleve kontakten med barna sine i musikken, barnets tilstedeværelse i musikken på kurset og hjemme, barnets utvikling i løpet av perioden de deltok på kurset, og barnets evne til å gjenkjenne musikken. Underkategoriene her var *kontakt i musikken*, *tilstedeværelse og utvikling* og *gjenkjennelse av musikk*.

Ut i fra funnene gjort gjennom dette studiet opplever alle mødrene at musikken har en påvirkning på hvordan de opplever relasjonen med barnet sitt. I hvor stor grad den påvirker varierer noe, og noen av mødrene syntes det var vanskelig å beskrive hva som gjorde det, mens for andre var det veldig tydelig. Mødrene opplevde barna sine som mer tilstede i sangen og musikken. De opplevde alltid å få kontakt med barnet sitt og at de fattet stor interesse for sang og musikk. De beskrev barna sine som veldig glade og smilende når de ble sunget for eller det ble spilt musikk. Sangen og musikken ble brukt i mange ulike situasjoner i hverdagen. Den ble brukt i forbindelse med stell og spising, for å få barnets oppmerksomhet og for å snu negative situasjoner til noe positivt, som for eksempel dersom barnet var veldig grinete brukt flere av mødrene sang og musikk til å distrahere barna og få de ut av det

humøret. Ved bruk av musikk i disse hverdagslige rutineene var barna mer til stede og fokusert under rutineene. De var lettere å ha med å gjøre og mer tålmodig.

For å belyse noen av funnene jeg gjorde gjennom analysen av datamaterialet vil jeg knytte dette til teorien jeg presenterte i teorikapittelet. Jeg har delt opp drøftingen av funnene i to kategorier, *musikk og relasjon* og *kommunikasjon i musikken*.

5.1 Musikk og relasjon

Noe som gikk mye igjen i datamaterialet var hvordan mødre beskrev at de opplevde kontakten mellom seg og barnet når de sang eller lyttet til musikk. Å føle en god relasjon og kontakt med barnet sitt var noe alle mødre opplevde både i og utenfor musikken. De beskrev blant annet at de møttes på et helt annet stadium når de var i musikken, at det var noe oppløftende og at barnet søkte mot mor. Trondalen (2008) skriver at å søke kontakt og bekreftelse er noe vi starter med som spedbarn, og spedbarn viser evne til gjensidighet og kontakt. Barnet er altså en aktiv mottaker av inntrykk fra omgivelsene rundt seg og aktiv i samspillet med menneskene rundt seg. Mødrene opplevde å få god respons fra barnet sitt når det ble sunget for eller ved annen bruk av musikk. Jeg fikk inntrykk av at alle barna var kontaktsøkende, nysgjerrige og oppmerksomme når det kom til bruk av sang og musikk. Det ser ut til at dette gir en annen form for kontakt og kommunikasjon mellom mor og barn. Dette tenker jeg kan være med på å forsterke og være positiv for interaksjonen mellom mor og barn. Det er interaksjonen mellom moren og barnet som danner grunnlag for utviklingen av barnets personlighet og relasjon til andre (Hart & Schwartz, 2009, s.69).

Resultatene av dette studiet er konsistente med resultater av annen forskning som evaluerte foreldre / spedbarnsinteraksjon. Williams, Nicholson, Abad, Docherty og Berthelsens (2007) har gjort en evaluering av musikkterapiprogrammet *Sing and Grow* som er et musikkterapeutilbud for familier med barn fra 0-3 år som har sosiale, økonomiske eller fysiske utfordringer. Resultatet fra denne evalueringen viste at foreldre-barn samspillet hadde en signifikant forbedring over tid.

Noe som er viktig når man er i samspill med spedbarn er å kunne forstå signalene barnet gir. Affektregulering er vår evne til å kunne skille mellom ulike følelser, forstå meningsinnholdet i de ulike følelsesuttrykkene og å kunne tilpasse disse til ulike situasjoner og forhold til andre mennesker (Normann-Eide & Normann-Eide, 2008). Som nevnt tidligere er det å følge barnet og la signalene barna gir styre musikkstundene er noe jeg har fokus på. Det er viktig

for meg når vi starter opp kurs med en ny gruppe å informere om at det er barna som styrer timen. Om barnet er trett, la det sove, om det er sulten, gi det mat, viser det andre tegn til ubehag så må de ikke nøle med å trekke seg unna. For at barna skal få mest mulig ut av sangen og musikken må det skje på deres premisser. Det er mange inntrykk som skal fordøyas i løpet av en time med musikk fra livets begynnelse, mange barn og voksne, speilene og lysene i salen, meg som synger og spiller gitar, alle lydene, sangene og bevegelsene. Stern (1985) skriver at for at det skal være en intersubjektiv utveksling av affekt er det flere element som må være til stede. Forelderen må kunne forstå barnets følelser ut i fra signalene de gir, gi respons som svarer til barnets oppførsel, barnet må kunne forstå responsen forelderen gir har noe å gjøre med barnets følelser. Når disse tre elementene er tilstede kan de forstå hverandres følelser uten å bruke verbalt språk. I denne studien ble disse forutsetningene for intersubjektiv utveksling beskrevet blant annet når en mor sa hun opplevde god øyekontakt med barnet sitt i det musikken startet, og at barnet var veldig tilstede i musikken.

I intervjuene kom det frem at mange av mødrene opplevde at de møtte barna sine på en spesiell måte i musikken. Dette kan knyttes til intersubjektivitet som handler om hvordan barnet opplever sitt indre selv i samspill med andre. Sekundær intersubjektivitet handler om at spedbarnet og omsorgspersonen opplever en felles oppmerksomhet rundt noe som skjer mellom dem. Mødrene fortalte om at de i musikken møttes på et helt annet stadium enn ellers i hverdagen og at det var noe som løftet seg opp og kunne snu noe negativt til positivt. Mødrene og barna er like mye tilstede i musikken og det som skjer rundt dem, og for at denne intersubjektiviteten skal oppstå er tilstedeværelsen fra begge parter avgjørende for å kunne etablere et intersubjektivt forhold.

5.2 Kommunikasjon i musikken

Gjennom at vi tar initiativ og søker mot andre mennesker gjør at vi opplever både anerkjennelse og det å bli avvist (Trondalen, 2008). Ved å gi barna positive tilbakemeldingene får de en anerkjennelse på det de gjør som jeg tror er med på å bidra til at de opplever mestringsfølelse. I intervjuene sa en av mødrene at de opplevde at musikken gav rom for å gi barnet en mestringsfølelse. Dette var når barnet fikk spille på tromme. En tromme er et instrument som det er lett å lage lyd med, og som derfor er noe alle kan klare å spille på. Selv bruker jeg trommen mye i timene nettopp fordi det er så lett å få lyd i den, og det er noe barna mestrer lett. Når barna får lyd i trommen opplever jeg at foreldrene blir veldig begeistret og applauderer barnet sitt. De gir positive tilbakemeldinger til barnet sitt gjennom

både kroppsspråk og ord. Jeg skryter også av barna når de får lyd i trommen, uansett om det bare er en negl som skraper borti eller om hele håndflaten treffer trommen med full kraft. Samtidig ved å gi barna respons når de lager lyd med trommen åpner dette opp for å starte opp kommunikasjon i musikken. Barnet slår på trommen, foreldrene svarer med å gi positiv respons, og noen ganger svarer de med å også slå på trommen. Det oppstår en musikalsk kommunikasjon mellom foreldrene og barna.

”Communicative Musicality” er et begrep Stephen Malloch innførte i 1999 som handler om at når en voksen kommuniserer med et spedbarn bruker de ofte en poetisk eller musikalsk måte å snakke på som ofte går over i ordløs sang eller imitative, rytmiske og repeterende lyder (Malloch, 1999). Flere av mødrene fortalte at de brukte lyder for å få kontakt med barnet sitt, som for eksempel en av mødrene som fortalte at hun sang mye og brukte ”klikkelyder” for å fange barnets oppmerksomhet når det viste tegn til å miste tålmodigheten. Blant annet når barnet skulle få mat ble det mye brukt. Ikke bare var denne metoden effektiv for å få barnets oppmerksomhet, men en mor kunne fortelle at hun også opplevde at barnet ble i bedre humør, og når barnet ble glad, ble mor glad. Her ser man at musikken bidrar til å skape kontakt mellom mor og barn, og disse eksemplene kan støtte Malloch (2009) som mener at kommunikativ musikalitet er avgjørende for en god foreldre/spedbarnskommunikasjon.

En annen måte mødrene brukte musikken som kommunikasjon på var gjennom lek. Alle mødrene brukte sang og musikk i forbindelse med lek og noen av dem gjorde lekestund om til musikkstund. Her ble det brukt sang og musikk i stede for å sitte å leke med leker. Grunnen til at jeg tror så mange av mødrene gjorde dette kan være fordi musikk gir så uendelig mange muligheter i lek. Det finnes ingen begrensinger for hvor mye man kan variere sangen og musikken. På musikk fra livets begynnelse bruker jeg et variert spekter av sanger. Det er god dag sanger, sanger med fokus på kroppsbevissthet, raske sanger, rolige sanger, sanger vi danser og beveger oss til. Tanken med dette er å gi foreldrene et vidt repertoar med sanger som de kan bruke med barna sine. I intervjuene sier alle mødrene at de har brukt sangene de lærte på kurset hjemme. Hart og Schwartz (2009, s.109) skriver at spedbarn er lekelystne, og de synes det er morsomt å leke med stemme, ansikt, bevegelse og opplever lyst ved å skape nye variasjoner av enkle atferdsmønstre. På grunn av variasjonen sangen og musikken gir er dette en spennende måte å være sammen med barnet sitt på. En omsorgsperson som har det morsomt med å leke med stemmen sin ansiktet og kroppen sin sammen med spedbarnet, vil få

et følelsesmessig levende barn (Hart og Scwartz, 2009, s.109). Dette fortalte den ene moren om, som sa at gjennom musikken kunne de samles på en mer leken måte, og at de kunne variere leken med bevegelser og årstider. For eksempel når det var jul så sang de julesanger. En av mødrene kunne fortelle at hun opplevde at hun hadde blitt mer og mer leken etter at hun ble mor, og at det kom veldig naturlig for henne å synge for barnet sitt. Å dele disse musikalske øyeblikkene og ha en felles musikalitet gjør at tiden vi deler sammen blir meningsfylt (Malloch & Trevarthen, 2009).

Knyttet til tidligere studier på området viser resultatet av Mackenzie og Hamlett (2005) undersøkelse av musikkterapi grupper for familier som ikke var tilknyttet noen risikogruppe at kurset var med på å skape et bedre samspill mellom foreldre og barn. Dette kan sees i sammenheng med dette studiet hvor noen av mødrene fortalte at de følte at de oppnådde en helt annen kontakt med barnet i musikken og det at i musikken slapp man å kjeft å være den som bestemte og ledet. Musikken gav rom for at barnet kunne få ta den rollen med å være leder eller styre leken, noe som var med på å skape godt samspill mellom mor og barn.

5.3 Kritikk av eget studie

I denne oppgaven har det vært fokus på mødre og deres opplevelse av relasjonen til barnet sitt i musikken. Her skulle jeg gjerne hatt med noen fedre. Da det er like interessant å høre hvordan fedrene opplever dette, og om man eventuelt ser noe som skiller seg fra hverandre gjennom mors opplevelse og fars opplevelse. Grunnen til at dette studiet har hatt fokus på mødre er fordi det var bare mødre som ønsket å delta i studiet. Det er også et flertall av mødre som deltar på disse kursene, da det er som oftest mødre som er hjemme med barna de første 7-8 månedene av livet deres. Dessverre er det en tendens at når mor starter i jobb og far overtar permisjonen så slutter de på kurset. På det aktuelle tidspunktet da jeg søkte deltakere til studiet var det bare en far som deltok på kurset, alle de andre var mødre. Det er også veldig mye fokus på mor-spedbarn interaksjonen i mange studier som handler om hvordan spedbarn kommuniserer med mor. Studier som handler om far-spedbarn interaksjon er fraværende. Jeg syntes det ville vært interessant å finne ut om dette skiller seg fra mor-spedbarn interaksjonen. Er det en annen kontakt og reagerer barnet annerledes på stimuli fra far? Interessant er det for eksempel å tenke på dette med toneleie når man kommuniserer med spedbarn, da far ofte har et dypere toneleie enn mor. Har dette noe å si for samspillet med spedbarnet? Og hvilken rolle får far i musikken? Kan musikken bidra til at far tar en rolle som han ikke har så ofte?

På kurset var det jeg som hadde ansvar for alt det musikalske. Jeg ledet alltid musikken, enten om det var sang eller spilling på instrument. Foreldrene hadde da mulighet til å støtte seg til meg når vi skulle synge eller spille. Dette er noe som også er en av rollene mine som leder for kurset, men hvor mye av det overlater foreldrene til meg? Det kan spørres om min tilstedeværelse og det at jeg er så tydelig i musikken betyr at foreldrene gjør mindre selv eller om dette er med på å øke deltakelsen. Det varierer mye hvor aktivt foreldrene deltar i musikken på kursene. Noen foreldre er veldig engasjerte og synger og spiller med på alt, mens noen er mer tilbaketrukne. For eksempel om en forelder skal gjøre de samme aktivitetene med barnet sitt hjemme, da vil ikke jeg være der og alt det musikalske vil forelderen måtte ta seg av. Gir min tilstedeværelse rom for at foreldrene kan ta inn øyeblikkene i musikken på barnet sitt mer, at mor eller far ikke nødvendigvis må synge eller spille hele tiden, men kan la det ansvaret gå over på meg innimellom, og heller gi rom for utfoldelse og lek med barnet? Eller har det motsatt effekt, at mor eller far ikke blir like engasjert og tilstede i musikken? Jeg tror at den kan gå begge veier, men at min tilstedeværelse og engasjement i musikken har en mer positiv effekt på opplevelsen for forelder og barn enn negativ. Dette kan bidra til at foreldrene kan ta med seg materialet hjem og skape positive opplevelser i musikken også hjemme med sanger de kjenner igjen fra kurset.

Under intervjuene kan det noen ganger stilles spørsmål ved hvor mye jeg som intervjuer har påvirket svarene deltakerne har gitt. Noen av intervjuene gikk av seg selv, mens i andre intervju følte jeg at jeg til en viss grad la ordene i munnen på deltakerne, eller i alle fall ledet de mot det svaret de gav. Dette var gjerne i situasjoner under intervjuet hvor deltakerne syntes det var vanskelig å svare på et spørsmål og ikke hadde gjort seg opp noen tanker rundt temaet. Her måtte jeg gjerne utvide spørsmålet ved å komme med forslag til hvordan ting kunne oppfattes. Om mødrene da sa seg enig er det vanskelig å vite om dette var noe de oppriktig mente, eller om de svarte det fordi det hørtes fornuftig ut der og da. Også min manglende erfaring som intervjuer er noe jeg legger merke til i intervjuene innimellom. Jeg ser at dersom jeg skulle gjort denne prosessen på nytt er det en del ting jeg hadde gjort annerledes. Blant annet gitt mødrene enda mer tid til å svare på spørsmålene. Innimellom kunne jeg være litt rask med å prøve å "hjelp" dem med å svare på spørsmålet. Det hadde nok også vært nyttig å gjort et prøveintervju på forhånd for å finne ut hvordan man er i en intervjusituasjon og lære av dette. Man kan lese mye litteratur om hvordan en intervju prosess skal foregå, men det er

noe helt annet å gjennomføre det selv. Jeg tar disse erfaringene med meg og konkluderer med at dette har vært en god læringsprosess for meg.

Mitt forhold til deltakerne kan også hatt innvirkning på resultatene fra intervjuene. Alle mødrene hadde jeg hatt som deltakere på musikk fra livets begynnelse som jeg var kursleder for, og alle kursene hadde gått over en periode på 8 eller 16 uker, noe som vil si at vi hadde tilbragt en del timer sammen.

Denne studien har gitt et godt innblikk i hvordan mødrene opplever kontakten med barna sine i musikken og hvordan de bruker sang og musikk i hverdagen. Deltakernes opplevelser representerer nødvendigvis ikke alle andre sin opplevelse, men vi kan likevel lære av dette. Mødrene har gitt innholdsrike og beskrivende svar på hvordan de bruker musikken med barna sine, opplevelsen av barna sine i musikken, opplevelsen av samspillet mellom seg og barnet, og andre opplevelser knyttet til bruk av sang og musikk med barnet sitt. Dette har gitt meg interesse for andre ulike retninger som vil være interessant å undersøke i fremtiden. Det at jeg hadde 5 informanter gjorde at jeg hadde et datamateriale som var overkommelig, og som igjen gjorde at jeg følte jeg fikk mulighet til å studere alle mødrene utsagn grundig. Det trengs flere studier på dette området for å kunne si noe mer om hvordan mødrene opplever relasjon til barnet sitt i musikken.

5.4 Videre utvikling av temaet

I denne studien har vi sett på hvilken effekt musikk har på relasjonen mellom mor og spedbarn, men som nevnt ville det også være interessant å se om dette også påvirker far. Man kunne da sett på foreldre og spedbarns relasjon i musikken. Her kunne man undersøkt om musikken har en effekt på samspillet mellom alle tre. Hvordan blir rollene fordelt på mor, far og barn? Vil mor eller far lede, eller er det barnet som leder? Kanskje rollene er like. Og hvor stor påvirkning har barnet på hvilke sanger som blir sunget?

Det ville være interessant å inkludere hele familier i disse gruppene. En av mødrene i studien fortalte at de hadde musikkstunder hjemme hvor også far og storebror deltok. Dette var noe hun opplevde som veldig positivt, og som hadde blitt en del av den daglige ettermiddagsaktiviteten deres. Oveland (2008) gjorde studie på musikkterapi for hele familier hvor et av barna var prematurt og innlagt på nyfødtintensivavdeling. Her ble bruken av fellessang viktig, og den til å skape relasjoner med hele familien. Hun brukte familiens musikalske ressurs til å skape relasjoner til det premature spedbarnet.

Dette er noe man kan gjøre med ”vanlige” familier også. Vi lever i dag i et samfunn hvor det digitale styrer mye av hverdagen vår. Digitale dingser tar mye av tiden vår og mange bruker mye tid i løpet av dagen til å se på tv, spille videospill, se og spille på nettbrett og smarttelefoner. Det kan være fort gjort å glemme å være sammen og tilstede med både kropp og sinn. Kanskje musikkstunder med hele familien kan være med på å skape en positiv opplevelse for hele familien og være et samlingspunkt i en travel hverdag. Hvordan kan musikken være med på å påvirke familiedynamikken?

Temaet relasjon mellom foreldre og barn i musikken har mange muligheter og det er fortsatt mye annet knyttet til temaet som kan forskes videre på. Blant annet vil det være interessant å undersøke om det er noe forskjell på innspilt musikk og når mor eller far synger selv, med tanke på hvordan foreldrene opplever relasjonen til barnet i musikken. Under intervjuet fortalte mange av mødrene om positive opplevelser med barnet når de sang og lyttet til musikk, men det kommer ikke frem i intervjuene om det var noen forskjell på opplevelsene i musikken når de sang til barnet sitt eller lyttet til musikk sammen. Gir innspilt musikk mer rom for at foreldrene kan konsentrere seg om å være tilstede i musikken med barnet sitt? Eller er de mer tilstede når de synger for barnet sitt? Og hvordan kan en musikkterapeut være med å bidra til dette? Hvilke effekter har det at en musikkterapeut er tilstede og leder disse musikkstundene? Hva er musikkterapeutens rolle?

Som jeg nevner innledningsvis i oppgaven er det mange foreldre som vegrer seg for å synge for barna sine fordi de mener at de ikke kan synge. For meg er det viktig at foreldrene blir trygg på å bruke den stemmen de har for å synge for barnet sitt. Når barna er så små så bryr ikke de seg om hvordan stemmen til forelderen høres ut. Kan musikkterapi være med på å styrke mor eller fars selvtillit når det gjelder sang? Og kan det at dette styrkes være med på å øke den gode relasjonen foreldrene har til barna sine? Man må også finne ut hvordan man skal gå frem for å gjøre dette. Skal man tilby gruppetimer eller en til en timer? I en gruppetime kan man gjemme seg mer bort, mens under en til en timen kan man fort føle seg for synlig. Her er det ekstra viktig at musikkterapeuten har en rolle som gjør at foreldrene kan føle seg trygge og at her er det rom for å være som man er og bruke den stemmen man har.

Ut i fra funnene fra studiet så viser det at MFLB et stort potensiale til å løfte de gode relasjonene foreldrene har til barna sine enda et hakk. Å knytte musikkterapi til MFLB tror

jeg også kan bidra til å gjøre kursene enda bedre. Som musikkterapeut er man gjerne bevisst på hvordan man velger å legge opp timen, gjennomføringen av timen og å følge signalene barna gir underveis. Ut i fra funnene i studiet ser det ut til at jeg oppnår det jeg ønsker gjennom det opplegget jeg har på MFLB. Det har bidratt til å gi en bekreftelse på at det opplegget jeg har fungerer. Videre syntes jeg det er viktig at MFLB blir mer synlig og kjent slik at så mange som mulig kan få tilbud om å delta på kursene. Og ikke bare er det positivt for mor-barn relasjonen, men også for sosialiseringen av både mor og barn. Det vil være spennende å utforske mer hvilken sosial gevinst deltakelse på et slikt kurs kan ha. Kunne det vært åpnet opp for flere, og kunne man brukt det som et integreringstilbud til tilflyttere? Mulighetene er mange, og jeg ser frem til å fortsette å jobbe med alle disse flotte mødrene og barna deres, og å få være en del av den musikalske reisen deres.

Kan musikkterapi være med på å styrke mødres selvtillit når det kommer til sang?

6.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg med utgangspunkt i problemstillingen *Hvordan opplever foreldre at musikk påvirker relasjonen mellom seg og barnet?* og underproblemstillingen *Hva oppleves eventuelt annerledes i musikalsk interaksjon kontra daglig interaksjon?* presentert relevant forskning på området, teori knyttet til temaet, presentert funnene fra intervjuene jeg gjorde med deltakerne i studiet, og til slutt drøftet disse resultatene knyttet til blant annet begrep jeg presenterte i teorien.

Funndelen bestod av tre hovedkategorier: Møter i musikken, Musikk som verktøy og Oppfatning av barnet. Innunder disse kategoriene presenterte jeg mødrenes oppfatning av barnet sitt og samspillet de hadde sammen med barnet, samt hvordan de brukte musikken sammen med barna. Resultatet av studien viser at alle mødrene opplevde en annen relasjon til barnet sitt i musikken. I hvilken grad den påvirket dem varierte. For noen var det veldig tydelig at i musikken opplevdes møtet med barnet på en annen måte. Det ble beskrevet ved at de møttes på et annet stadium og at de kom på samme nivå. Det ble nevnt at de ble mer likestilte i musikken, og at den gav rom for mestring for barna. Noe av det som opplevdes annerledes var at kontakten med barnet følte mer tydelig og at barnet hadde en annen tilstedeværelse i musikken. Blant annet var barnas uttrykk veldig tydelig i musikken. Det kom også frem at for mange av mødrene hadde bruken av sang og musikk hjemme hadde økt etter at de deltok på kurset, og for alle mødrene var sang og musikk en naturlig del av hverdagen deres.

Det ser ut til at deltakelse på et slikt musikktilbud gir mye tilbake til både mor og barn. Jeg føler meg heldig som får lov til å være leder for disse gruppene, særlig siden det ser ut til at det gir så mye tilbake til både mor og barn. Denne oppgaven har gitt meg enda mer motivasjon og inspirasjon til å fortsette arbeidet med disse gruppene, og gitt meg en pekepinn på hvordan dette kan utvikles enda mer.

Litteraturliste

Berre, Å. (2000). *Musikk med de minste*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Briggs, C. A. (1991). A model for understanding musical development. *Music Therapy*, 10 (1), 1-21. Hentet fra: <https://doi.org/10.1093/mt/10.1.1>

Corbeil, M., Ghazban, N., & Trehub, S. E. Musical affect regulation in infancy. *Annals of the New York Academy of science*, 1337, 186-192. doi: 10.1111/nyas.12622.

DeNora, T. (2000). *Music in everyday life*. Cambridge: Cambridge University Press.

Drake, T. (2011). Becoming in tune: the use of music therapy to assist the developing bond between traumatized children and their new adoptive parents. I J.Edwards (Red.) *Music therapy and parent-infant bonding*. (s.22-41). New York: Oxford University Press.

Edwards, J. (2011). *Music therapy and parent-infant bonding*. New York: Oxford University Press.

Hart, S., & Schwartz, R. (2009). *Fra interaksjon til relasjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Haslbeck, F.B. (2014). The interactive potential of creative music therapy with premature infants and their parents: A qualitative analysis. *Nordic Journal of Music Therapy*, 23 (1), 36-70. doi: 10.1080/08098131.2013.790918

Johansson, K. (2016). Mellom hermeneutikk og fenomenologi – et essay i vitenskapsteori.

Hentet fra: <http://www.musikkterapi.no/2-2016/2017/1/19/mellom-hermeneutikk-og-fenomenologi-et-essay-i-vitenskapsteori>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Levinge, A. (2011). "The first time ever I saw your face...": Music therapy for depressed mothers and their infants. I J.Edwards (Red.) *Music therapy and parent-infant bonding*. (s.42-57). New York: Oxford University Press.

Loewy, J. V. (2011). Music therapy for hospitalized infants and their parents. I J. Edwards (Red.) *Music therapy and parent-infant bonding*. (s.179-190). New York: Oxford University Press.

Malloch, S.N. (1999). Mothers and infants and communicative musicality. *Musicae Scientiae*, 3, 29-57. Hentet fra <https://doi-org.pva.uib.no/10.1177/10298649000030S104>.

Malloch, S., & Trevarthen, C. (2009). *Communicative Musicality – Exploring the basis of human companionship*. Oxford: Oxford University Press.

Normann-Eide, E., & Normann-Eide, T. Et påtrengende fravær av følelser – mentalisering og kombinasjonsbehandling. *Tidsskrift for Norsk psykologiforening*, 45(11), s.1412-1415. Hentet fra http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=68704&a=3

Oveland, S. (1998). *Meningsfulle øyeblikk i musikkterapi. Et musikkterapi-prosjekt med premature spedbarn og deres foreldre* (Hovedoppgave). Oslo, Norge, Universitetet i Oslo.

Schwartz, E. (2008). *Music, Therapy, and Early Childhood*. Gilsum: Barcelona Publishers.

Stern, D. N. (1985). *The Interpersonal World of the Infant : A View from Psychoanalysis and Developmental Psychology*. New York: Basic Books.

Stern, D.N. (2002) *The First Relationship : Infant and Mother*. Cambridge: Harvard University Press.

Stehouwer, G. (1995). *Musikk i tidlig barndom – en artikkel samling*. Oslo: Norsk Musikkforlag.

Stehouwer, G. (1998). *Musikk mellom liten og stor*. Oslo: Norsk Musikkforlag.

Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Trevarthen, C. (1979). Communication and cooperation in early infancy. A description of primary intersubjectivity. I M. Bullowa (Red.). *Before speech: The beginning of human communication* (s. 321–347). London: Cambridge University Press.

Trevarthen, C. & Aitken, K. J. (2001). Infant Intersubjectivity: Research, Theory, and Clinical Applications. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry* 42 (1), s.3-48.

doi: 10.1111/1469-7610.00701

Trondalen, G. (2008). Musikkterapi – et relasjonelt perspektiv. I G. Trondalen og E.Ruud (Red). *Perspektiver på musikk og helse – 30 år med norsk musikkterapi* (s. 29-48). Oslo: NMH-publikasjoner.

Trondalen, G. (2016). *Relational Music Therapy: An Intersubjective Perspective*. Dallas: Barcelona Publishers

Walworth, D. (2009). Effects of Developmental Music Groups for Parents and Premature or Typical Infants Under Two Years on Parental Responsiveness and Infant Social Development. *Journal of Music Therapy*, 46 (1), 32-52. Hentet fra: https://search-proquest-com.pva.uib.no/docview/223548872?accountid=8579&rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo

Wheeler, B.L. (2015). Music Therapy Research: an overview. J.Edwards (Red.) *The Oxford Handbook of Music Therapy*. doi: 10.1093/oxfordhb/9780199639755.013.11

Whipple, J. (2000). The Effect of Parent Training in Music and Multimodal Stimulation on Parent-Neonate Interactions in the Neonatal Intensive Care Unit. *Journal of Music Therapy*, 37 (4), 250-268. Hentet fra: <https://doi-org.pva.uib.no/10.1093/jmt/37.4.250>

Williams, K.E., Nicholson, J.M., Abad, V., Docherty, L., & Berthelsen, D. (2007). Evaluating parent-child group music therapy programmes: Challenges and successes for *Sing and Grow*. I J.Edwards (Red). *Music therapy and parent-infant bonding*. (s. 73-92). New York: Oxford University Press.

Williams, K.E., Berthelsen, D., & Walker, S. (2012). The Effectiveness of a Short-Term Group Music Therapy Intervention for Parents Who Have a Child with a Disability. *Journal of Music Therapy*, 49 (1), 23-44. Hentet fra: <https://doi-org.pva.uib.no/10.1093/jmt/49.1.23>

Yang, Y. (2015). Parents and Young Children with Disabilities: The Effects of a Home-Based Music Therapy Program on Parent-Child Interactions. *Journal of Music Therapy*, 53 (1), 27-54. doi:10.1093/jmt/thv018.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Intervjuguide

Intervjuguide

1. Innledning:

Presentere meg selv og fortelle om prosjektet.

Hvordan opplever foreldre at musikk påvirker relasjonen mellom seg og barnet?

Musikk som relasjonsskaper.

Deretter forsikre om anonymisering og minne deltakerne på at de har rett til å trekke seg fra prosjektet når som helst, samt gi beskjed om det er spørsmål de ikke ønsker å svare på.

2. Bakgrunnsinformasjon

Er dette ditt første barn eller har du flere?

Hvis flere barn, har du gått på Musikk fra livets begynnelse tidligere?

Hvordan hørte du om Musikk fra livets begynnelse?

Hvorfor har du valgt å gå på Musikk fra livets begynnelse kurs med barnet ditt?

Hvilke forventinger hadde du til kurset?

Hvordan har du opplevd kurset?

Helsestasjon: Ville du gått på kurset om du ikke hadde fått brev i posten?

3. Bruk av musikk

Hvilket forhold har du til sang og musikk?

Hvordan bruker du sang og musikk med barnet hjemme?

Hvordan har bruken av sang forandret seg etter at dere har deltatt på kurset?

4. Relasjon

Hvilke responser får du fra barnet ditt når du synger og/eller danser med det?

Hvordan opplever du kontakten mellom deg og barnet ditt under sang og bevegelse til musikk?

Er denne kontakten annerledes enn i andre situasjoner?

Er far med hjemme?

Om den oppleves annerledes, hvorfor tror du den gjør det?

Hvordan opplever du barnet ditt når det blir brukt sang og dans?

Vil du fortsette å bruke det?

På slutten:

Er det noe annet du vil ta opp?

Vedlegg 2 – NSD søknad

Claire Ghetti
Griegakademiet - Institutt for musikk Universitetet i Bergen
Postboks 7800
5020 BERGEN

Vår dato: 18.11.2016

Vår ref: 50610 / 3 / UJ

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 17.10.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>50610</i>	<i>Musikken som relasjonsskaper mellom foreldre og spedbarn</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Universitetet i Bergen, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Claire Ghetti</i>
<i>Student</i>	<i>June Strønen Halhjem</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.07.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Ida Jansen Jondahl

Kontaktperson: Ida Jansen Jondahl tlf: 55 58 30 19

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Vedlegg 3 – Infoskriv/samtykkeskjema

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Musikk som relasjonsskaper mellom foreldre og barn”

Bakgrunn og formål

Formålet med studien er å se hvordan relasjonen mellom foreldre og barn påvirkes når musikk blir brukt i form av sang og dans. Problemstillingen for prosjektet vil være *”Hvordan opplever foreldre relasjonen mellom seg og barnet gjennom musikalsk samhandling?”*

Prosjektet er en del av et mastergradsstudie ved Universitetet i Bergen.

Utvalget til studiet vil være foreldre som går på Musikk fra livets begynnelse kurs sammen med barnet sitt (0-1 år). Disse foreldrene er aktuelle kandidater da de med sin deltakelse på kurset er best kvalifisert til å kunne være med på å gi svar på spørsmålene som prosjektet stiller.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studiet vil innebære å delta på et intervju gjort av studenten. Intervjuet vil vare i ca.30 min og vil omhandle spørsmål knyttet til foreldrenes opplevelse sammen med barnet sitt i musikalsk samhandling. Det vil bli gjort både notat og lydopptak under intervjuene.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det vil kun være studenten og studentens veileder som vil ha tilgang til personopplysninger. Opptakene vil bli lagret på datamaskin beskyttet med brukernavn og passord. Personopplysninger og lydopptak vil lagres adskilt.

Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes gjennom publikasjonen.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 30.06.17. Etter at prosjektet er avsluttet vil alle personopplysninger og data knyttet til prosjektet bli anonymisert.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med:
June Strønen Halhjem, tlf: 924 25 939, junestronen@yahoo.com.

Veileder for oppgaven er Claire Ghetti, tlf: 465 08 095.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4 – Schwartz (2014) tabell

3-6 mnd	Generell utvikling	Musikalsk utvikling
	• Kan bære sin egen vekt med støtte • Holde hodet oppe • Veletablert syn • Utvikler øye/hånd kordinasjon • Imiterer bevegelser og lyder • Ler • Gjenkjenner omsorgspersoner	• Kan skille mellom to ulike klanger • Kan skille mellom to ulike tonehøyder • Kan skille endringer i rytmemønster • Sparker og hopper til rytmer
6-9 måneder	• Kan bære kroppsvekten sin med beina • Kan sitte selv • Begynner å krype, reiser seg for å stå • Pinnsettgrep • Kan forstå enkle beskjeder • Reagerer på andres emosjonelle toneleie og ansiktsuttrykk • Imiterer stemmer når andre snakker • Uttrykker glede eller misnøye med stemmen	• Leter etter musikk kilder • Kan høre endringer i melodi og tempo • Beveger hele kroppen til musikken • Varierer vokaliseringen sin • Begynner å synge med omsorgsperson

9-12	• Bytter på å sitte og krype • Reiser seg • Kan gå og stå uten støtte • Kan finne objekter som er gjemt bort • Kan assosiere navn og objekter • Kan være redd/skeptisk ovenfor fremmede • Bruker gestikulering og noen ord for å kommunisere • Kan respondere til enkle verbale beskjeder og ordet ”nei”	• Klarer å lokalisere hvor lyder kommer fra ved hjelp av å snu på hodet og bruke øynene • Responderer på kjente sanger • Kan uttrykk misnøye med musikk ved bruk av lyd • Leker med stemmen sin – glir opp og ned på toner, og ”skriker”